

LUMSA
UNIVERSITÀ

Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas ICCS 2022

Rezultatų pristatymas

Dr. Rita Dukynaitė, *IEA generalinės asamblėjos narė*

Lina Pareigienė, *Nacionalinė tyrimo ICCS 2022 koordinatorė*

2023 11 28

Kas yra ICCS?

ICCS (angl. *International Civic and Citizenship Education Study*) – **tai tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas.**

IEA ICCS tyrimą inicijuoja Tarptautinė švietimo pasiekimų vertinimo asociacija (angl. *International Association for the Evaluation of Educational Achievement*).

Iš dalies tyrimą finansavo Europos Komisija.

- **Trečiasis ciklas 2022 m.** (24 dalyviai: 22 šalys ir 2 teritorijos).
- CIVED (angl. *Civic Education Study*) 1996–1997, 1999, 2000).
- Pirmasis ICCS ciklas 2009 m. (38 šalys).
- Antrasis ciklas 2016 m. (24 dalyviai: 23 šalys ir 1 teritorija).
- Ketinama tyrimą vykdyti kas 5 metus.
- **LIETUVA** dalyvavo visuose tyrimų cikluose po nepriklausomybės.

Tyrimo tikslas

- **Ištirti, kaip jauni žmonės yra pasirengę atlikti savo kaip piliečių vaidmenį.**

Tyrimo metu renkama informacija apie mokinių pilietines žinias ir supratimą, nuostatas ir su pilietiškumu susijusią elgseną.

- **Pilietinis ugdymas** – tai procesas, kuriame dalyvauja įvairūs formalūs ir neformalūs socializacijos tarpininkai, vienaip ar kitaip darantys įtaką pilietiniam jaunuolių ugdymui.
- **Pilietiškumas** – tai žinios ir nuostatos apie dalyvavimą pilietiniame ir visuomeniniame gyvenime ir šio dalyvavimo būdus, žmonių tarpusavio sąveiką, bendruomenių formavimąsi.
- **Pilietinės žinios** apima ne tik konkrečių faktų išmanymą, bet ir jų supratimą bei taikymą.

ICCS tyrimo klausimai

Pagrindiniai tyrimo ICCS 2022 klausimai:

1. Kaip dalyvaujančiose šalyse **įgyvendinamas** pilietiškumo ir pilietinis ugdymas?
2. Kiek mokiniai turi pilietinių žinių ir kokia yra šių žinių **įvairovė** dalyvaujančiose šalyse ir tarp jų?
3. Koks yra mokinių **įsitraukimo** į skirtingas visuomenės gyvenimo sritis mastas ir kokie su tuo susiję veiksniai šalyse dalyvėse ir tarp šalių?
4. Kokie yra mokinių **įsitikinimai** apie svarbius pilietinius klausimus modernioje visuomenėje ir kokie **veiksniai** lemia jų kaitą?
5. Kaip dalyvaujančiose šalyse **organizuojamas** pilietinis ugdymas ir koks yra jo ryšys su mokinių mokymosi rezultatais?

Kuo ICCS 2022 skiriasi nuo ankstesnių tyrimo ciklų?

- Pirma, ICCS 2022 perėjimas prie **skaitmeninio vertinimo**. Pirmą kartą panaudotos interaktyvios užduotys.
- Antra, **Covid-19 pandemijos protrūkis** ir jo poveikis ugdymo procesams, taip pat ir pilietinio ugdymo mokymui.
- Trečia, tyrimas vyko 2022 m. vasario 24 d. prasidėjusios **Rusijos invazijos į Ukrainą** fone.

ICCS 2022 tyrimo teorinis modelis

ICCS 2022 tiriamosios sritys:

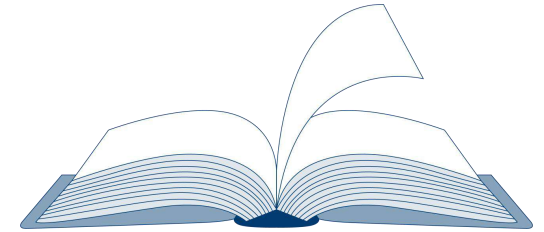
- Tvarumas
- Įvairovė
- Jaunų žmonių požiūris į politinę sistemą
- Skaitmeninių technologijų naudojimas pilietiniame dalyvavime
- Globalus pilietiškumas

Tyrimo teorinio modelio dimensijos:

- Pilietinės žinios
- Pilietinės nuostatos ir dalyvavimas

1 dimensija – PILIETINĖS ŽINIOS

PILIETINĖS ŽINIOS

TURINIO dimensija

1. Pilietinės institucijos ir sistemos: valstybės institucijos; ekonominės sistemos, pilietinė visuomenė.
2. Pilietiniai principai: lygybė; laisvė; įstatymai; tvarumas; solidarumas.
3. Pilietinis dalyvavimas: sprendimų priėmimas; pilietinė įtaka; dalyvavimas bendruomeninėje veikloje.
4. Pilietiniai vaidmenys ir tapatumas: piliečiai; pilietinė savivoka; pilietinis susietumas.

KOGNITYVINIAI procesai

1. Žinojimas, kuris remiasi įgyta informacija (žiniomis) apie pilietiškumą ir kurį mokiniai pasitelkia sprenddami sudėtingas užduotis, padedančias suvokti juos supantį pilietinį pasaulį.
2. Samprotavimas ir taikymas, kuris siejamas su tuo, kaip mokiniai pasinaudoja informacija apie pilietiškumą, formuluodami apibendrinančias išvadas ir pritaikydami jas realaus gyvenimo situacijose.

Duomenys renkami naudojant mokinių testus.

Pilietinės žinios: užduočių skaičius

		TURINIO SRITYS				
		Pilietinės institucijos ir sistemos	Pilietiniai principai	Pilietinis dalyvavimas	Pilietiniai vaidmenys ir tapatumas	Iš viso
KOGNITYVINIŲ GEBĖJIMŲ SRITYS	Žinojimas	9	22	5	6	42 (30 proc.)
	Samprotavimas ir taikymas	21	29	POP: 22 KOMP: 37	7	POP: 79 KOMP: 94 (70 proc.)
Iš viso		30 (21 proc.)	51 (36 proc.)	POP: 27 KOMP: 42 (34 proc.)	13 (4 proc.)	POP: 121 KOMP: 136

2 dimensija – PILIETINĖS NUOSTATOS IR DALYVAVIMAS

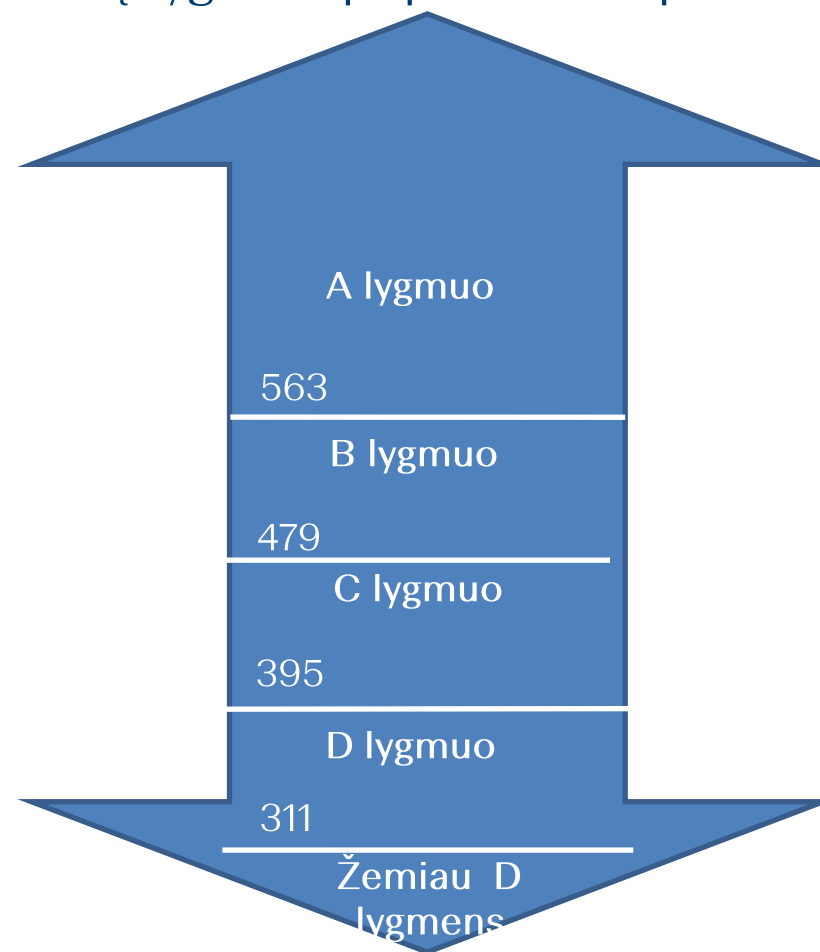

Pilietinės nuostatos ir dalyvavimas: klausimų skaičius

	Tarptautinis mokinio klausimynas	Europos modulio klausimynas	Lotynų Amerikos modulio klausimynas
Emocijų-elgsenos sritys:			
Požiūris į			
pilietiškumo principus	24	24	30
pilietinius klausimus ir institucijas	49	41	7
pilietinius vaidmenis ir tapatumą	13	18	8
Įsitraukimas			
dalyvavimo patirtis	17	-	-
nusiteikimas dalyvauti	8	-	-
tikėtinas dalyvavimas ateityje	26	-	-

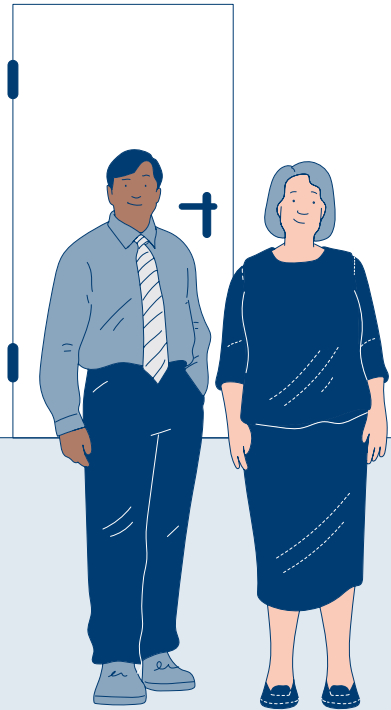
Tyrimo ICCS 2022 pasiekimų lygmenys

- ICCS tyrimo rezultatai pateikiami pagal pasiekimų lygmenis, atspindinčius mokinių gebėjimų skalę nuo **pamatinių demokratijos principų atpažinimo (D lygmuo)** iki **kompleksinių pilietinių žinių ir analitinių gebėjimų (A lygmuo)**.
 - Ši skalė yra **hierarchinė** – aukštesnis pasiekimų lygmuo paprastai atspindi vis sudėtingesnę turinį ir aukštesnius mokinių gebėjimus.
-
- A lygmuo – **563** skalės taškai ir daugiau
 - B lygmuo – **479–562** skalės taškai
 - C lygmuo – **395–478** skalės taškai
 - D lygmuo – **311–394** skalės taškai
 - Žemiau D lygmens – **310** ir mažiau taškų

ICCS yra didžiausias ir vienintelis tarptautinis tyrimas, skirtas pilietiniam ugdymui ir pilietiškumui tirti.

ICCS 2022 surinko aukštos kokybės duomenis iš:

3 400 mokyklų vadovų

40 000 mokytojų

82 000 aštuntų klasių mokinių

22 šalių ir
2 teritorijų

Tyrimo populiacija

- 8 klasės mokiniai, mokyklų direktoriai, mokytojai.
- Tiriamųjų mokinių amžiaus vidurkis – ne jaunesni nei 13,5 metų.
- Ne mažiau kaip 150 mokyklų kiekvienoje šalyje.
- LIETUVOJE tyrimas vyko 2022 m. balandžio–birželio mėnesiais.
- LIETUVOJE tyrime dalyvavo:

Mokomoji kalba	Mokyklų skaičius	Mokinių skaičius
Lietuvių kalba	132	2676
Lenkų kalba	34	464
Rusų kalba	23	420
Iš viso	189 (179)	3560

Papildomas testavimas – tiltas (angl. <i>Bridge</i>)		
Mokomoji kalba	Mokyklų skaičius	Mokinių skaičius
Lietuvių kalba	60	1203
Lenkų kalba	5	65
Rusų kalba	5	97
Iš viso	70 (69)	1365

ICCS tyrimo instrumentai ir dalyviai Lietuvoje:

Laikas

45 min.

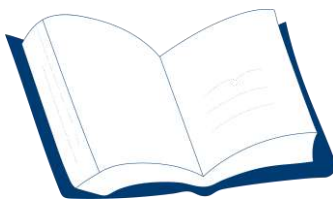
40 min.

30 min.

30 min.

15 min.

Instrumentas

Mokinio testas

Mokinio klausimynas

Mokytojo klausimynas

Mokyklos klausimynas

Europos modulio
klausimynas

Respondentai

8 klasės mokiniai (ne
jaunesni nei 13,5 metų)

8 klasės mokiniai

8 klasės mokytojai
(visų dalykų)

Mokyklos vadovas

8 klasės mokiniai

Iš viso Lietuvoje ICCS 2022 dalyvavo:

3560 mokinių (+1365
mok. *tilte*)

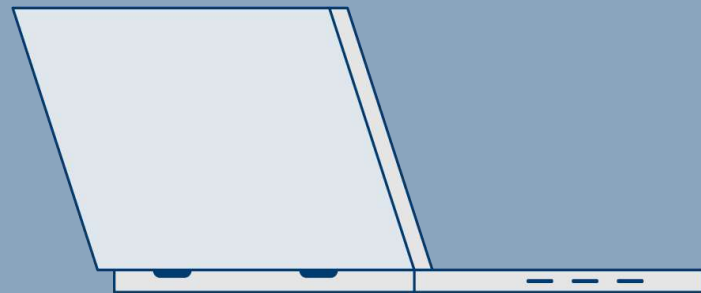

2600 mokytojų

179 mokyklų (+69 m-klos
tilte)

Užduoties pavyzdys

Užduotis „Balsavimo programėlė“

Užduoties pradžia

Sporto klubo balsavimo programėlė

Toliau pateiktos 5 užduotys apie balsavimo programėlės nustatymą. Sporto klubas panaudos programėlę siekdamas nuspręsti, kaip valdyti klubą.

Užduotis „Balsavimo programėlė“ (1)

Mokiniai supažindinami su tema ir jos kontekstu, raginami pamąstyti apie narių balsavimo sprendimų skirtumus lyginant juos su komiteto priimamais sprendimais.

Sporto klubas nutarė, kad sprendimus, susijusius su klubo veikla, priims kitaip.

Nutarta, kad vietoj to, jog visus sprendimus priimtų komitetas, leisti visiems nariams tiesiogiai balsuoti už pasiūlymus naudojantis telefono programėle.

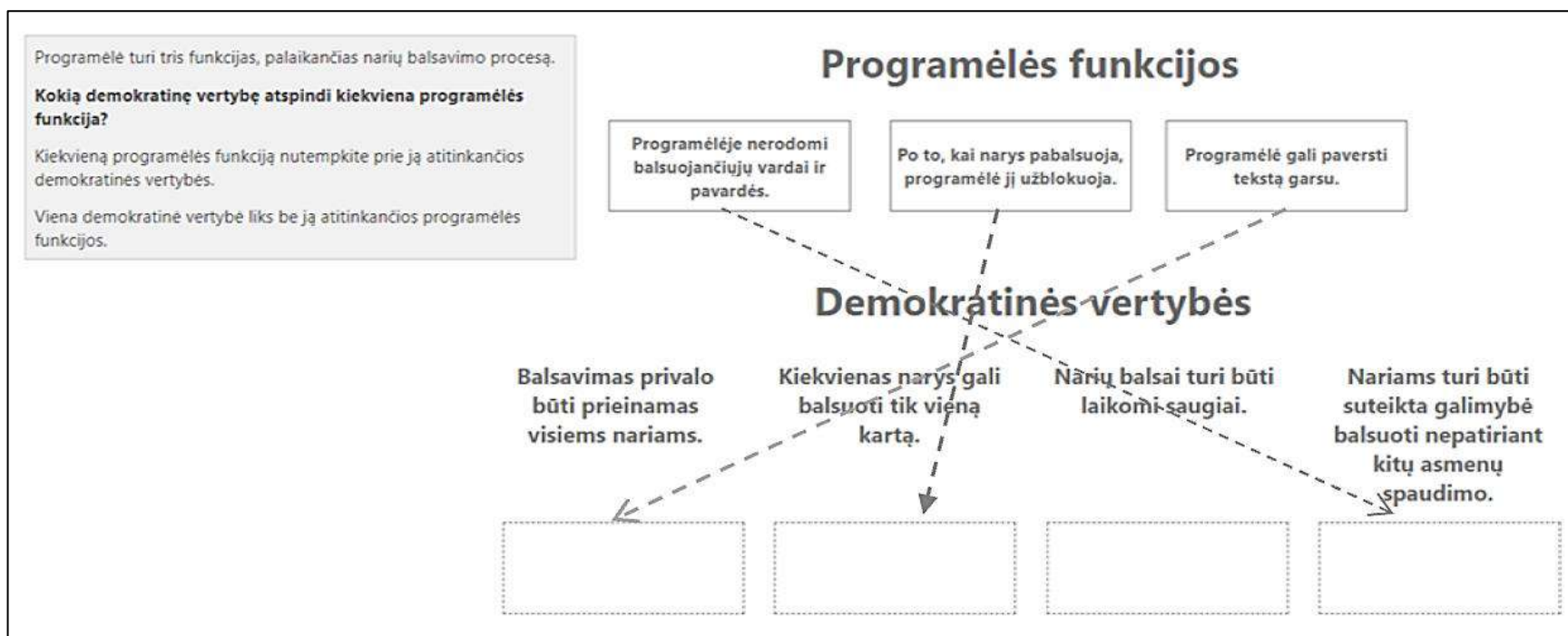
Kodėl **narių balsavimas** dėl pasiūlymų yra demokratiškesnis sprendimų priėmimo būdas nei pasitikėjimas komitetu?

- ☐ Visi nariai bus patenkinti sprendimais.
- ☐ Naudotis telefono programėle smagiau.
- ☐ | sprendimų priėmimą gali būti įtraukti visi nariai. *
- ☐ Mažiau rizikos, kad atskiri asmenys kišis priimant sprendimus.

Užduotis „Balsavimo programėlė“ (2)

Mokinių prašoma nutempti elementus į jiems tinkamas vietas: programėlės funkcijas nutempti į jas atitinkantį demokratinės vertybės skyrelį.

Mokiniai, visas tris funkcijas patalpinę į teisingas vietas, gavo 1 tašką.

Teisingas atsakymas atitiko A pasiekimų lygmenį.

Vidutiniškai 11 proc. ICCS 2022 mokinių teisingai atliko šią užduotį, LIETUVOJE – 20 proc.

Užduotis „Balsavimo programėlė“ (3)

Mokiniai supažindinami su interaktyvia užduotimi. Prašoma parinkti tris balsavimo programėlės nustatymus, siekiant gauti sąžiningiausią balsavimo rezultatą.

Du taškai skirti mokiniams, teisingai nustačiusiems visas tris taisykles (**B lygmuo**), vienas – nustačiusiems dvi iš 3 taisyklių (**D lygmuo**).

Interaktyvi užduotis

Netrukus atliksite interaktyvią užduotį.

Jums reikės parinkti programėlės nustatymus, skirtus pirmajam klubo narių balsavimui.

Nustatę programėlę, gausite ataskaitą, kaip Jūsų parinkti nustatymai paveikė balsavimą.

Klubas ruošiasi pirmajam balsavimui ir nori gauti itin sąžiningus rezultatus.

Pasiūlymas:

Šiais metais nepanaudotas lėšas turėtume skirti naujai įrangai įsigyti.

Klube yra 80 narių.

Tam, kad nustatytumėte programėlę, turite pagalvoti, kaip atsakysite į toliau pateiktus klausimus.

1. Ar programėlė turėtų patvirtinti balsuojančio nario tapatybę?

2. Kiekvieno nario balsavimas turi būti slaptas ar ne?

3. Kiek laiko turi vykti balsavimas?

Kad nustatytumėte programėlę, kiekvienoje kategorijoje pasirinkite po vieną variantą.

Spustelėkite ➡, kad pateiktumėte pasirinktus programėlės nustatymus.

Spustelėję ➡ nebegalėsite grįžti atgal ir pakeisti savo atsakymo.

Balsavimo taisyklių nustatymai programėlėje

1. Balsuojančiojo tapatybės patvirtinimas

☐ Prieš balsuodami nariai turi įvesti savo mobiliojo telefono numerį (patvirtinamą SMS kodu).

☐ Nariai gali balsuoti nepatvirtindami savo tapatybės.

2. Balsuojančiojo privatumas

☐ Balsuojantieji gali matyti, kaip balsavo kiti.

☐ Balsavimas slaptas.

3. Balsavimo trukmė – kiek laiko programėlė priima balsus

☐ Vieną dieną – nuo 6.00 iki 6.30 val.

☐ Vieną dieną – nuo 6.00 iki 18.00 val.

Užduotis „Balsavimo programėlė“ (4)

Priklausomai nuo ankstesnėje užduotyje pasirinktų taisyklių, suformuojama balsavimo rezultatų ataskaita. Mokinių prašoma apsvarstyti du programėlės nustatymus, pasirinkti svarbiausią ir paaiškinti kodėl jis svarbesnis užtikrinant sąžiningą balsavimą.

Matote balsavimo rezultatus ir narių atsiliepimus.

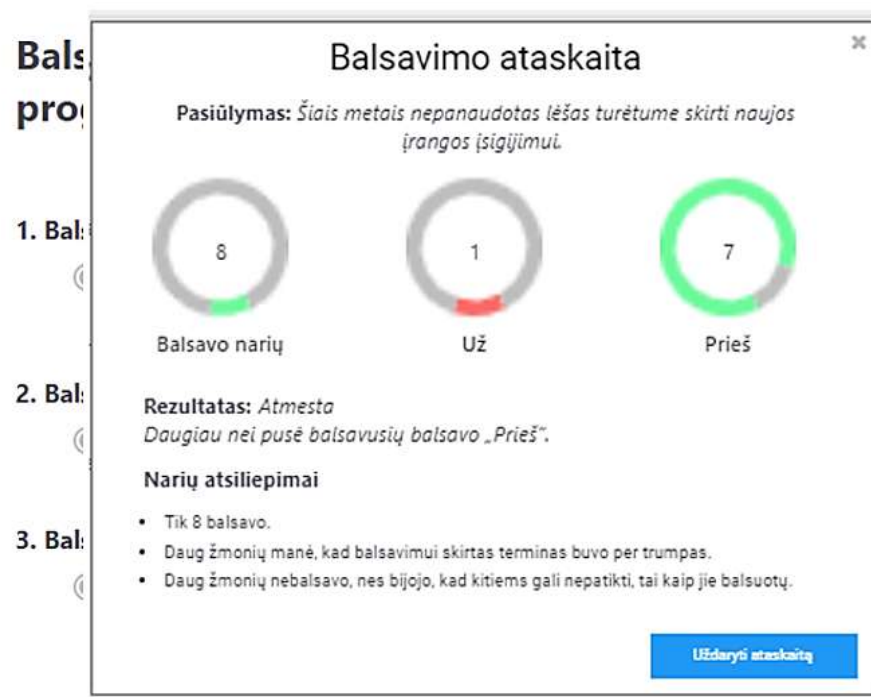
Galite uždaryti ataskaitą ir pažiūrėti, kokius programėlės nustatymus pasirinkote. Galite atidaryti ir uždaryti ataskaitą tiek kartų, kiek Jums reikia.

Kuris iš žemiau pateiktų dviejų programėlės nustatymų, Jūsų manymu, yra svarbesnis siekiant užtikrinti sąžiningą balsavimo procesą?

Pasirinkite vieną programėlės nustatymą ir paaiškinkite, kodėl galvojate, kad jis yra svarbus.

☐ Balsuojančiojo privatumas.

☐ Balsavimo trukmė – kiek laiko programėlė priima balsus.

Užduotis „Balsavimo programėlė“ (5)

Mokiniai prašomi pateikti vieną argumentą, skirtą pagrįsti, kitą – prieštaraujantį siūlymui skaičiuoti balsus. Pateikiant suporuotas užduotis, skirtas pagrįsti prieštaringas pozicijas, tyrimas gali surinkti duomenis apie mokinių argumentuoto mąstymo įgūdžius.

Po balsavimo klubas peržiūrėjo balsavimo taisykles. Kai kurie žmonės teigė, kad balsai turėtų būti skaičiuojami tik tuo atveju, jei balsavo mažiausiai 50 narių iš 80.	Pateikite vieną argumentą, pagrindžiantį taisyklę, kad balsai turėtų būti skaičiuojami tik tuo atveju, jei balsavo mažiausiai 50 narių iš 80. Pateikite vieną argumentą, prieštaraujantį taisyklei, kad balsai turėtų būti skaičiuojami tik tuo atveju, jei balsavo mažiausiai 50 narių iš 80.
---	---

Sporto klubo balsavimo programėlė

Jūs atlikote 5 užduotis apie sporto klubo balsavimo programėlę.

ICCS 2022 lyginamieji šalių rezultatai

Mokinių pilietinių žinių pasiekimai

ICCS rezultatų pasiskirstymas

Šalys	Klasė	Amžiaus vidurkis	Rezultatų vidurkis
Taivanas	8	14,2	583 (2,3) ▲
Švedija	8	14,8	565 (3,5) ▲
Lenkija	8	14,4	554 (2,5) ▲
Estija	8	15,0	545 (5,5) ▲
Kroatija	8	14,7	531 (2,6) ▲
Norvegija (9)	9	14,9	529 (2,8) ▲
Italija	8	13,8	523 (3,6) ▲
Ispanija	8	14,0	510 (3,3)
LIETUVA	8	14,8	509 (4,0)
Nyderlandai	8	14,1	508 (4,1)
Prancūzija	8	13,9	508 (3,3)
Slovėnija	8	13,9	504 (2,3)
Slovakija	8	14,3	501 (3,3) ▼
Latvija	8	14,8	490 (2,8) ▼
Malta	8	13,6	490 (7,4) ▼
Rumunija	8	15,0	470 (9,1) ▼
Serbija	8	14,6	464 (3,4) ▼
Kipras	8	13,9	459 (2,5) ▼
Bulgarija	8	14,8	456 (4,6) ▼
Kolumbija	8	14,1	452 (3,8) ▼
ICCS 2022 vidurkis		14,4	508 (0,9)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų			
Brazilija	8	14,1	457 (3,3)
Danija	8	14,8	556 (3,5)
Teritorija			
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	8	14,3	524 (2,6) ▲
Teritorija, neatitikusi imties reikalavimų			
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	8	14,5	544 (4,4)

- **LIETUVOS** rezultatas – **509** skalės taškai, statistiškai nereikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
- Šalys, kurių rezultatai panašūs į **LIETUVOS** mokinių pasiekimus: Ispanija, Nyderlandai, Prancūzija, Slovėnija, Slovakija.
- **LIETUVA** yra 8–13 pozicijoje iš 20* šalių dalyvių, tenkinusių imties reikalavimus. Statistiškai reikšmingai **LIETUVĄ** lenkia 7 šalys.

*Iš 22 dalyvavusių šalių ir 2 teritorijų tyrimo imties reikalavimus atitiko 20, o teritorijų rezultatai su šalimis nelyginami.

Nors 2016 m., palyginti su 2009 m., pilietinių žinių rezultatai daugelyje šalių padidėjo, tačiau lyginant 2022 m. ir 2016 m. duomenis, rezultatai nepagerėjo nė vienoje šalyje.

2016–2022 tendencijos

ICCS 2022 šalyse merginos pasiekė aukštesnių pilietinių žinių rezultatų nei vaikinai

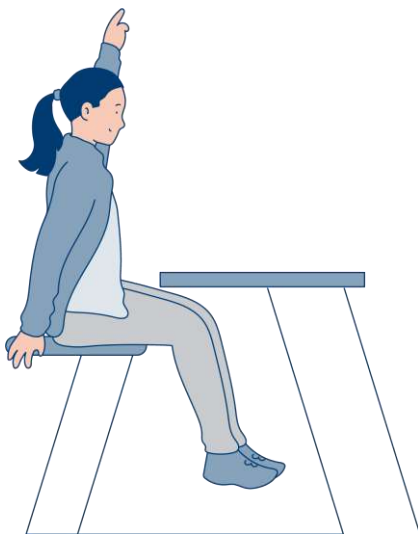

Visuose trijuose ICCS tyrimo cikluose merginų pasiekimų vidurkiai buvo aukštesni nei vaikinų.

ICCS 2022 rezultatų pasiskirstymas pagal lytį

LIETUVOJE merginos pasiekė statistiškai reikšmingai aukštesnių rezultatų nei vaikinai.

527 taškai

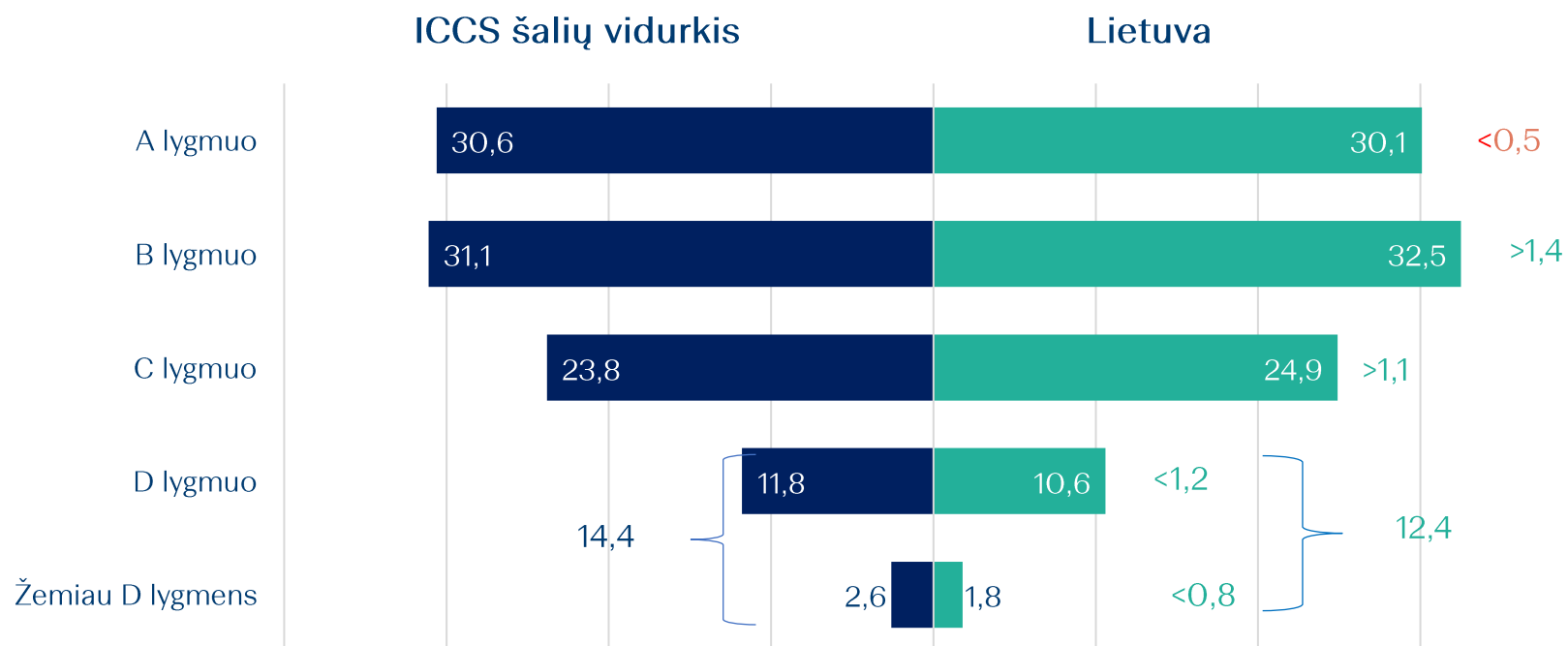

491 taškas

Skirtumas – 35 taškai

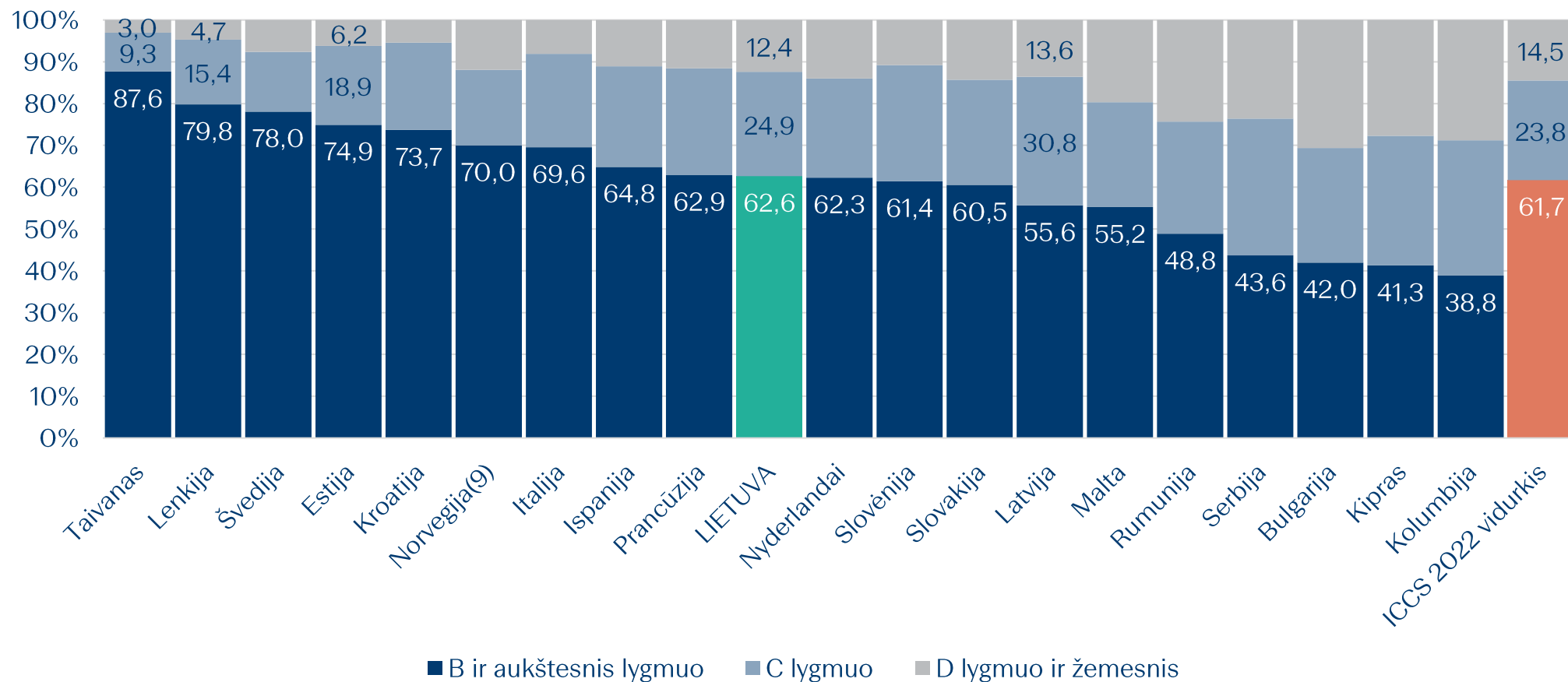
Pagal merginų ir vaikinų atotrūkį **LIETUVA** yra 3–4 vietoje.
Didesnis atotrūkis Bulgarijoje (41 taškas), Švedijoje (37), Norvegijoje (36).

ICCS 2022 rezultatų pasiskirstymas pagal pasiekimų lygmenis (proc.)

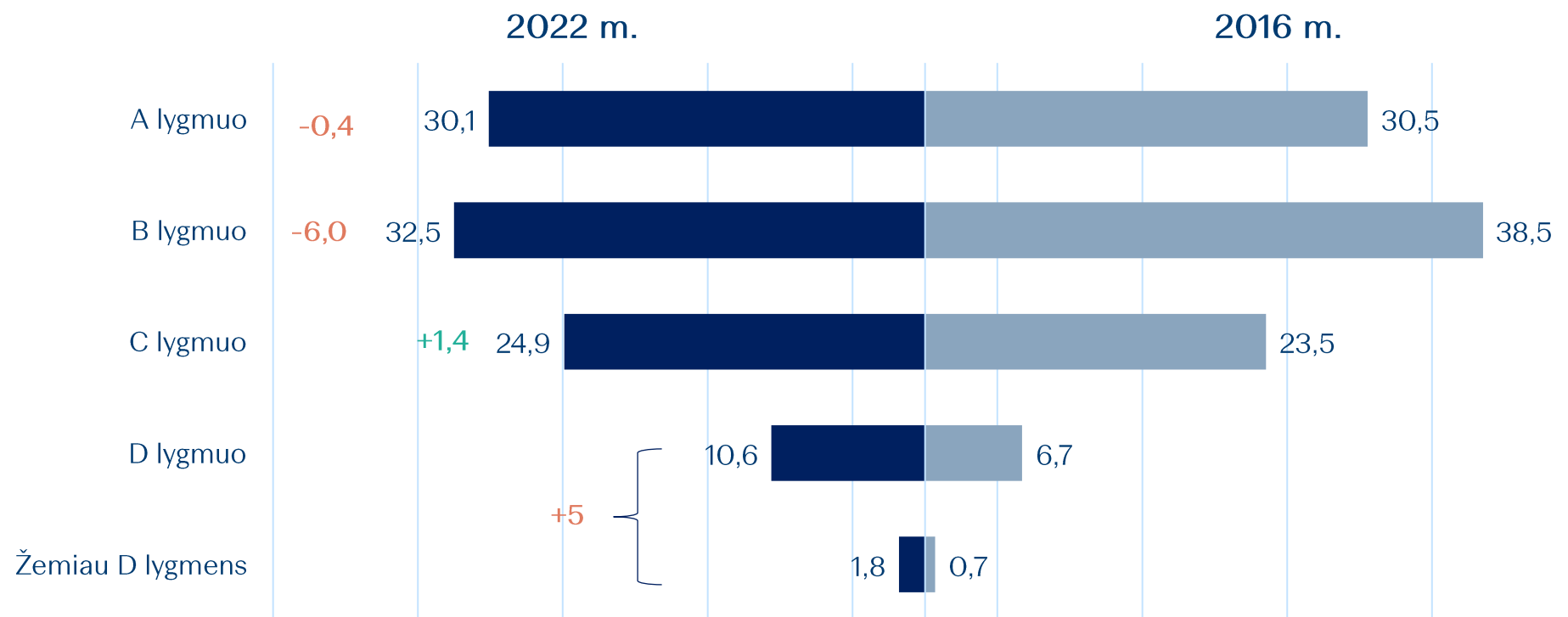

- C lygmens nepasiekusių mokinių LIETUVOJE 2,0 proc. punktais mažiau nei ICCS šalių vidurkis.
- Aukščiausio A lygmens mokinių LIETUVOJE yra 0,5 proc. punkto mažiau nei ICCS šalių vidurkis.
- Pagal mokinių, pasiekusių B ir A lygmenį, dalį LIETUVA yra 9–10 pozicijoje iš 20 ICCS 2022 šalių.

ICCS 2022 šalių pasiskirstymas pagal pasiekimų lygmenis

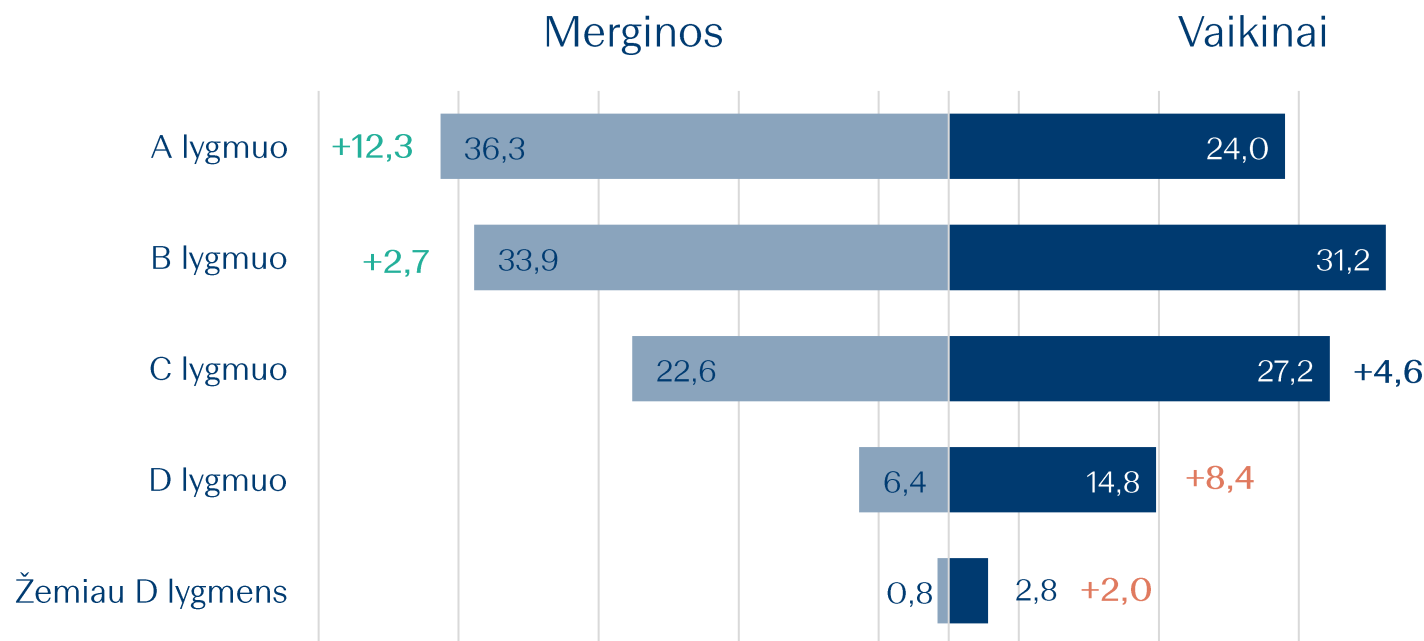

ICCS rezultatų LIETUVOJE kaita pagal pasiekimų lygmenis (proc.)

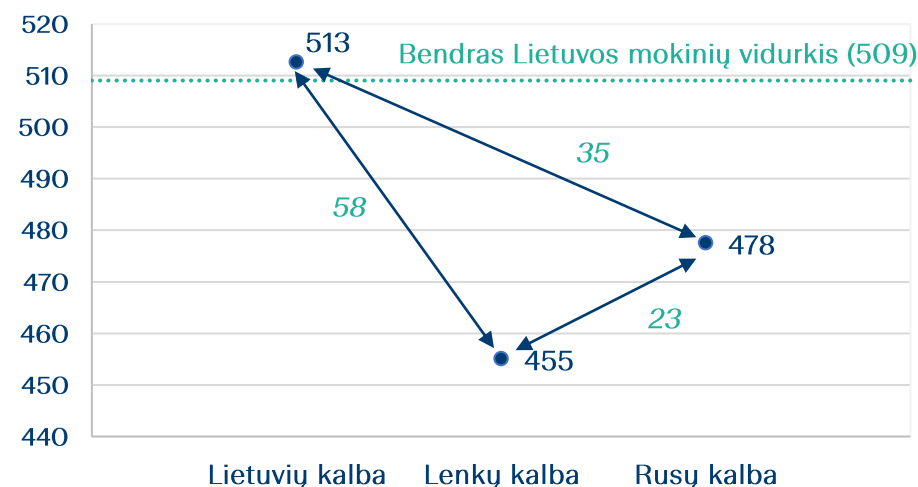
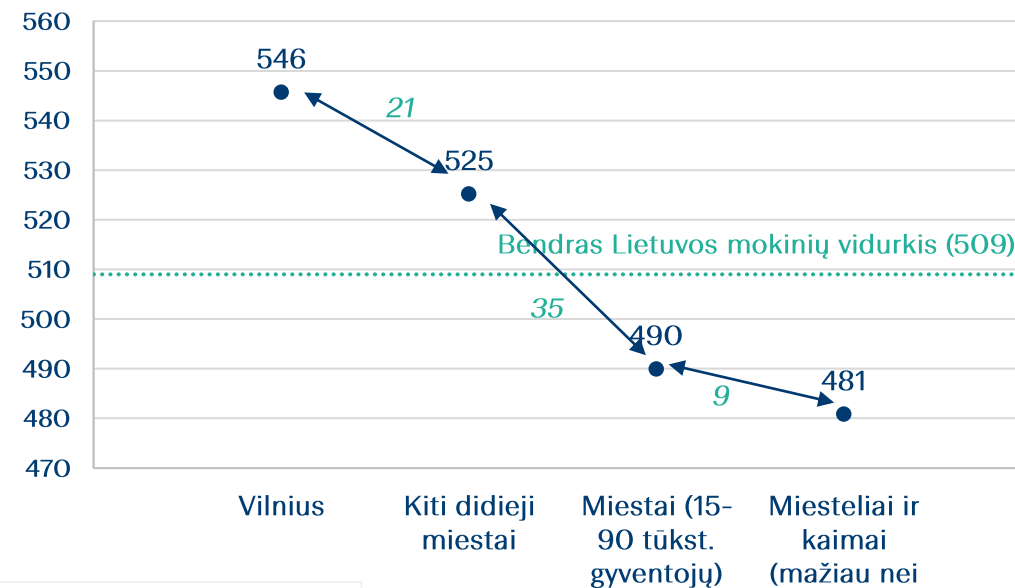
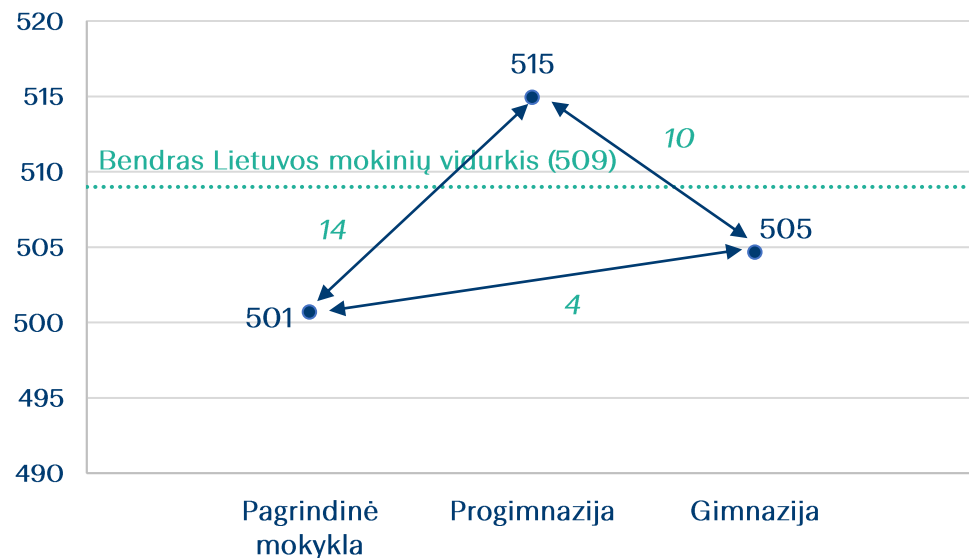
- Aukščiausią A lygmenį pasiekusių mokinių 2022 m. **sumažėjo** 0,4, o B lygmenį – 6,0 proc. punktais.
- Mokinių, pasiekusių D ir žemesnį lygmenį, dalis 2022 m. **padidėjo** 5 proc. punktais.

LIETUVOS ICCS 2022 rezultatų pasiskirstymas pagal pasiekimų lygmenis ir lytį (proc.)

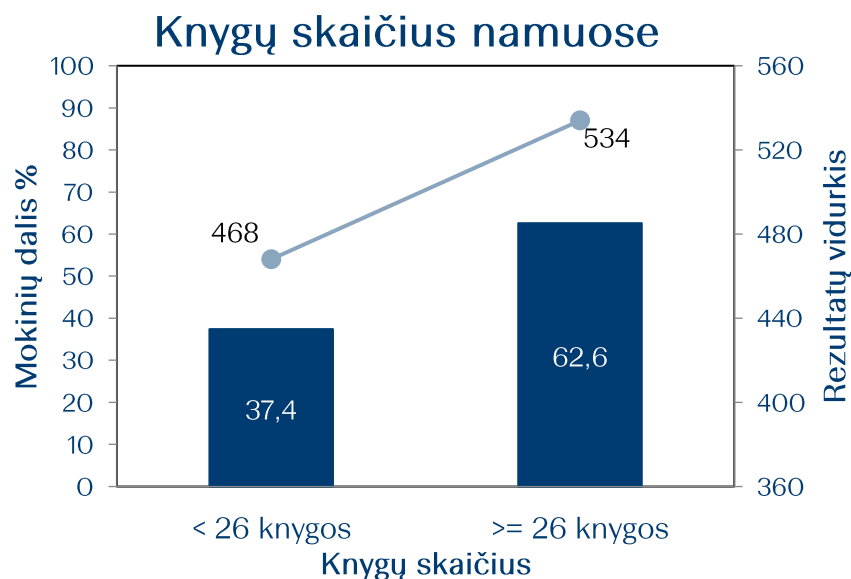
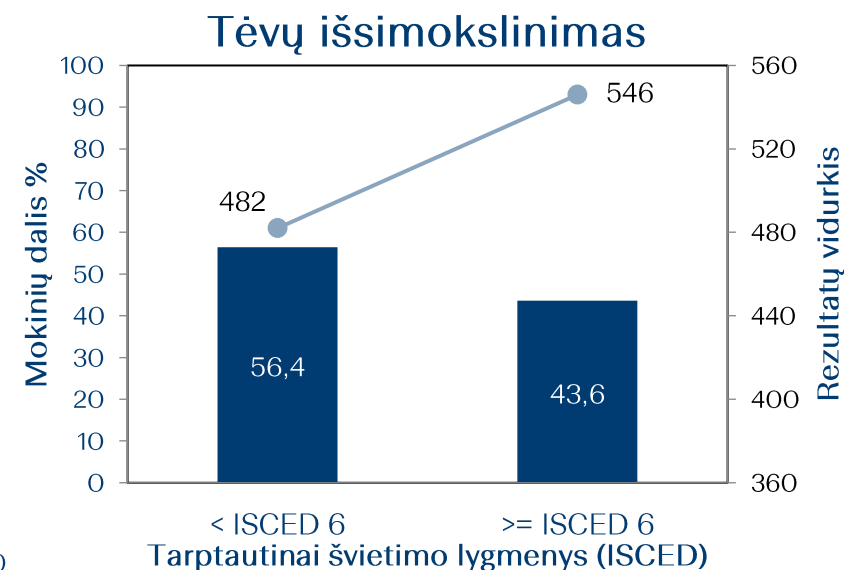
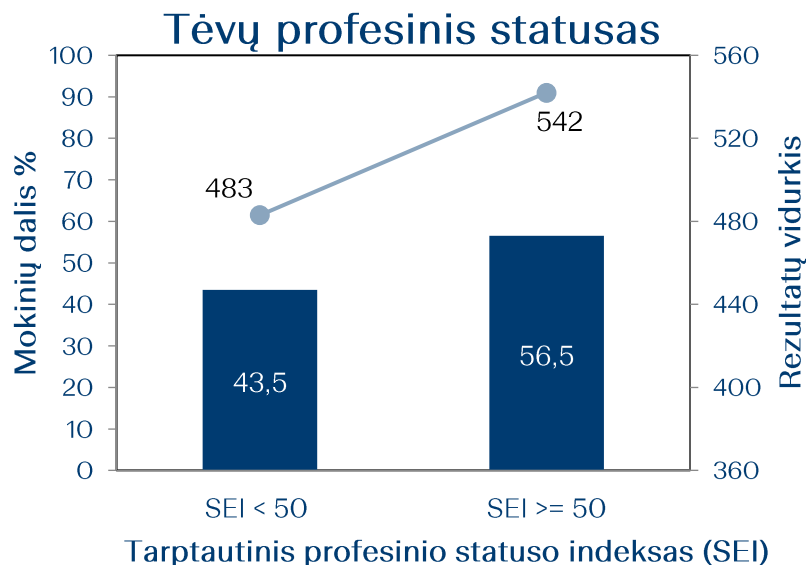

- Aukščiausią A lygmenį pasiekė 12,3 proc. punktais daugiau merginų nei vaikinių (2016 m. 10,5 proc. punktais).
- C lygmens nepasiekė beveik 2,5 kartus daugiau vaikinių nei merginų.

LIETUVOS mokinių pilietinių žinių rezultatai pagal mokyklos, vietovės tipą ir mokomąją kalbą

LIETUVOS mokinių ir jų rezultatų pasiskirstymas pagal mokinių socialinės, ekonominės, kultūrinės (SEK) aplinkos veiksnį

Mokinių pilietinio dalyvavimo aspektai

Mokinių įsitraukimas į pilietines veiklas

Koks yra mokinių įsitraukimo į skirtingas visuomenės sritis mastas ir kokie su tuo susiję veiksniai šalyse dalyvėse ir tarp šalių?

- Koks yra mokinių pilietinio dalyvavimo **mokykloje** ir **ne mokykloje** mastas bei įvairovė? Analizuojami mokinių klausimynų duomenys apie jų įsitraukimą ir dalyvavimą (anksčiau ir dabar) pilietinėse veiklose.
- Kaip mokiniai vertina savo **įsitraukimo galimybes** ir pilietinį dalyvavimą? Analizuojamas mokinių suvokimas apie įsitraukimą į pilietinę veiklą.
- Kokie yra **mokinių lūkesčiai** dėl savo pilietinio ir politinio dalyvavimo artimiausioje ateityje? Analizuojami mokinių ketinimai, siejami su įvairių formų pilietiniu ar politiniu dalyvavimu.
- Kokius mokinių įsitraukimo pokyčius galima pastebėti nuo 2016 m.? Analizuojami šalių, dalyvavusių abiejuose tyrimo ICCS cikluose, duomenys.

Mokiniai kaip piliečiai įsitraukti gali ieškodami informacijos socialiniais, politiniais klausimais, keisdamiesi informacija su kitais mokykloje ir už jos ribų, dalyvaudami mokyklos veiklose, jaunimo organizacijose ar bendruomenės grupių veikloje.

Mokinių domėjimasis politika ir socialiniais klausimais

- LIETUVOJE 35 proc. mokinių domisi politiniais, socialiniais klausimais.

Domėjimasis išliko nepakitęs nuo 2016 m. (36 proc.) (ICCS 2022 šalių vidurkis atitinkamai 31 proc. 2016 ir 2022 m.).

- Mokinių, besidominčių politika ir socialiniais klausimais, yra daugiau tarp tų, kurie nurodė, kad ir jų tėvai domisi šiais klausimais.

Tokių mokinių, kurių ir tėvai, ir jie patys domisi šiais klausimais, LIETUVOJE buvo 54 proc.;

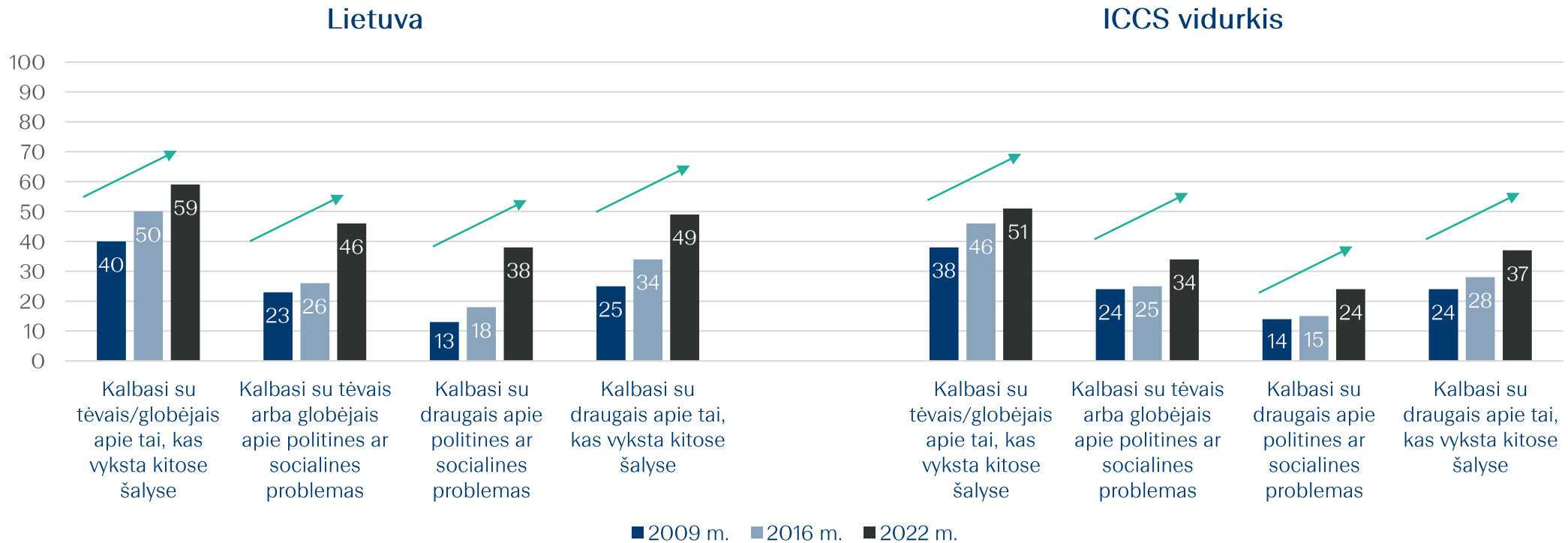
nurodžiusių, kad jų tėvai nesidomi, o jie patys domisi – 26 proc. (ICCS 2022 šalių vidurkis atitinkamai – 56 ir 22 proc.).

Skirtumas tarp šių mokinių grupių – 28 proc. punktai.

Mokinių domėjimasis socialiniu ir politiniu gyvenimu

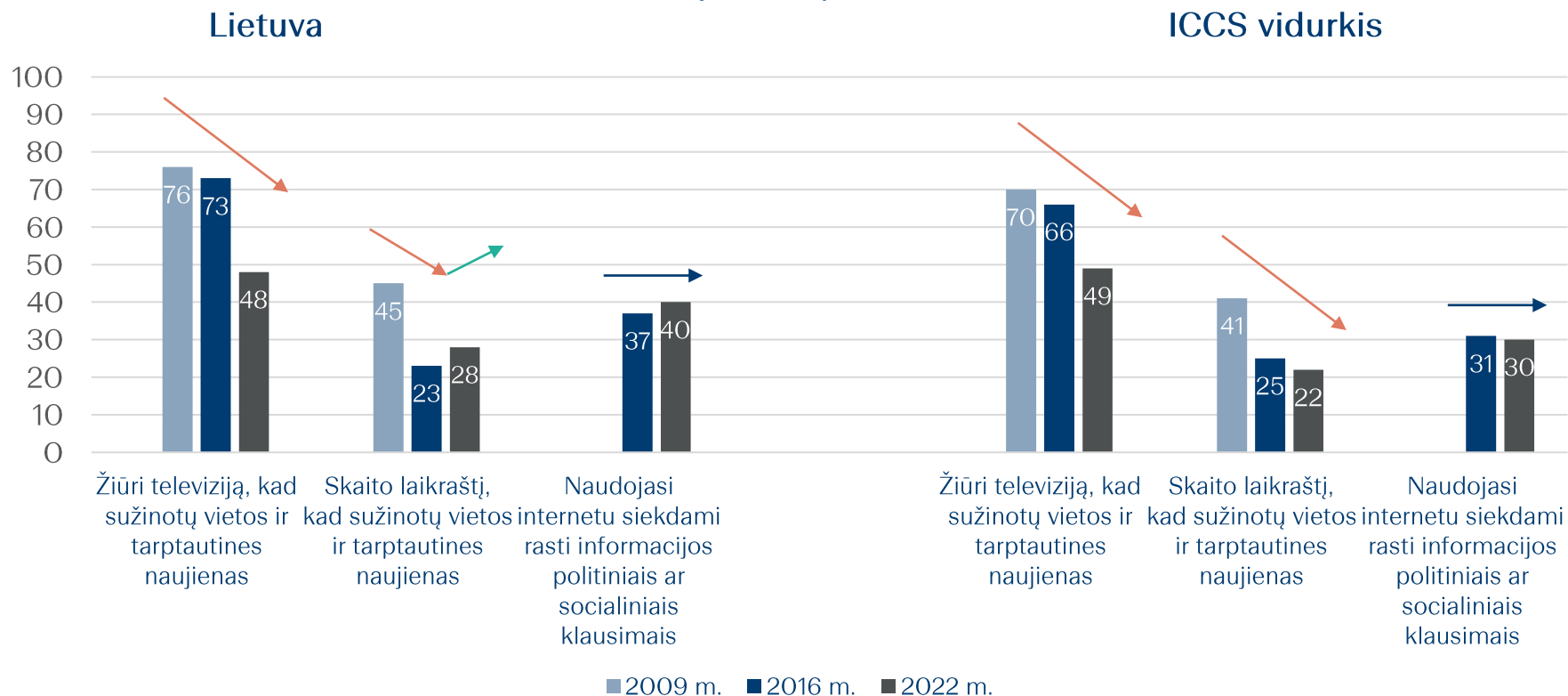
Mokinių, nurodžiusių, kad užsiima tam tikra veikla mažiausiai kartą per savaitę, dalis procentais

- Daugėja mokinių, kalbančių su tėvais ir draugais apie politines ir socialines problemas ir apie tai, kas vyksta kitose šalyse.
- **LIETUVOJE** diskutuojančių mokinių dalis didesnė, palyginti su ICCS 2022 šalių vidurkiu.

Mokinių domėjimasis socialiniu ir politiniu gyvenimu – informacijos paieška

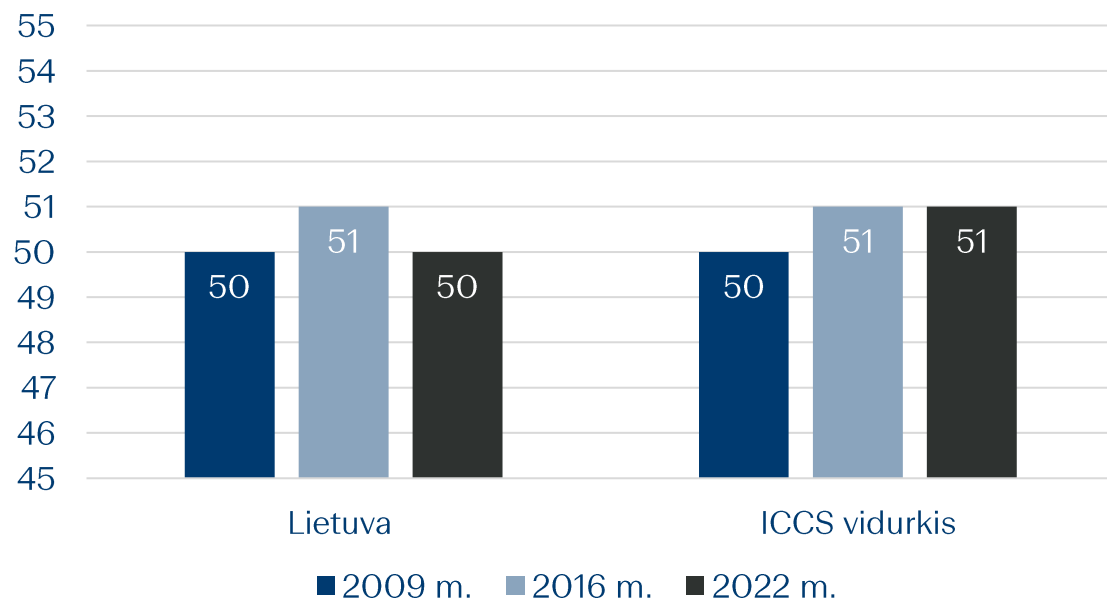
Mokinių, nurodžiusių, kad užsiima tam tikra veikla mažiausiai kartą per savaitę, dalis procentais

Norėdami sužinoti vietas ar tarptautines naujienas, ir ICCS 2022 šalyse, ir **LIETUVOJE** mažiau mokinių žiūri televiziją.

Mokinių pasitikėjimas veikti savarankiškai

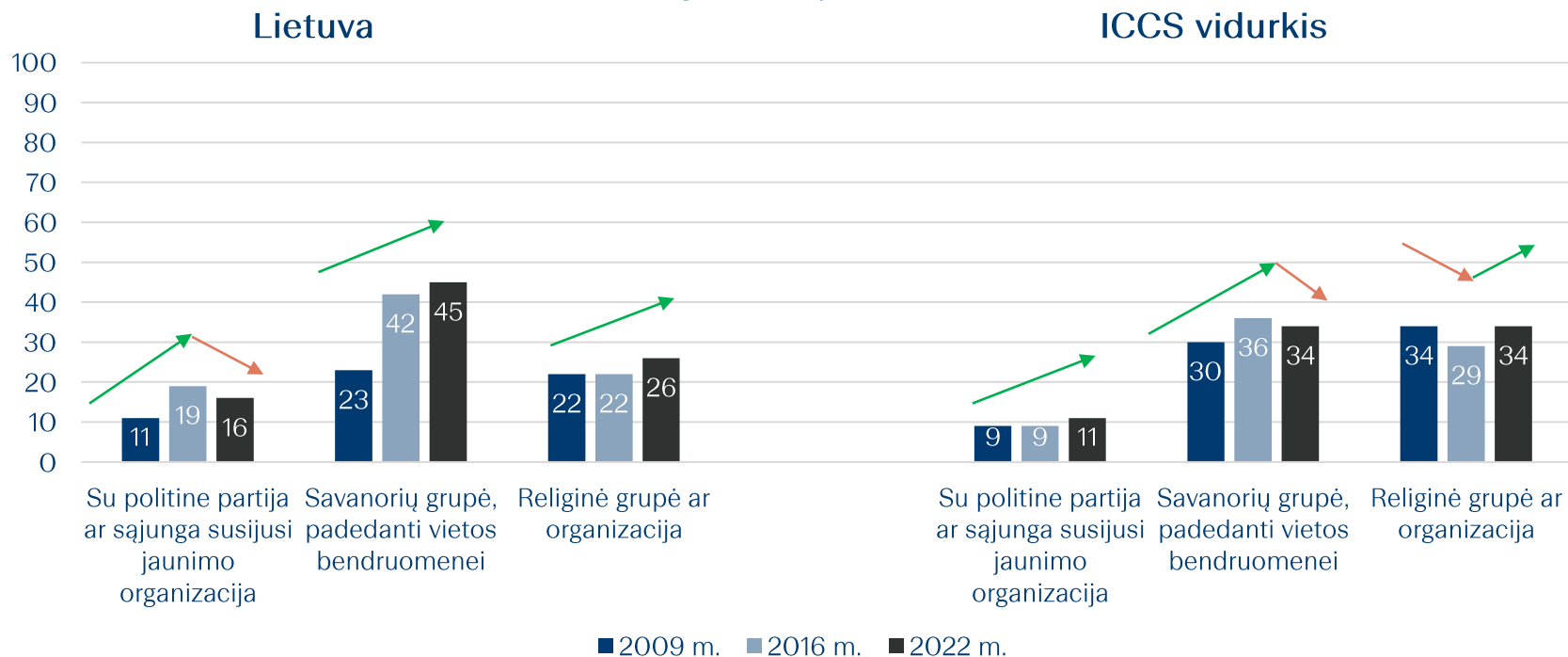
Mokinių pasitikėjimo veikti savarankiškai
pilietiškumo srityje indeksas

- Tai, kiek mokiniai domisi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis, priklauso ir nuo to, kokį jie turi **pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje jausmą** (angl. *sense of citizenship self-efficacy*).
- Mokinių **pasitikėjimo veikti savarankiškai** pilietiškumo srityje indeksas, palyginti 2022 m. ir 2016 m. duomenis, **LIETUVOJE nukrito 1 skalės tašku** ir šis skirtumas yra statistiškai reikšmingas.
Mažėja mokinių pasitikėjimas savo galiomis. LIETUVOS indeksas statistiškai reikšmingai žemesnis nei ICCS 2022 šalių vidurkis.
- Indekso reikšmė didesnė mokinių, **besidominčių** socialiniais ir politiniais klausimais, pasiekusių **B ir aukštesnį žinių lygmenį**.

Mokinių dalyvavimas su pilietiškumu susijusioje veikloje už mokyklos ribų

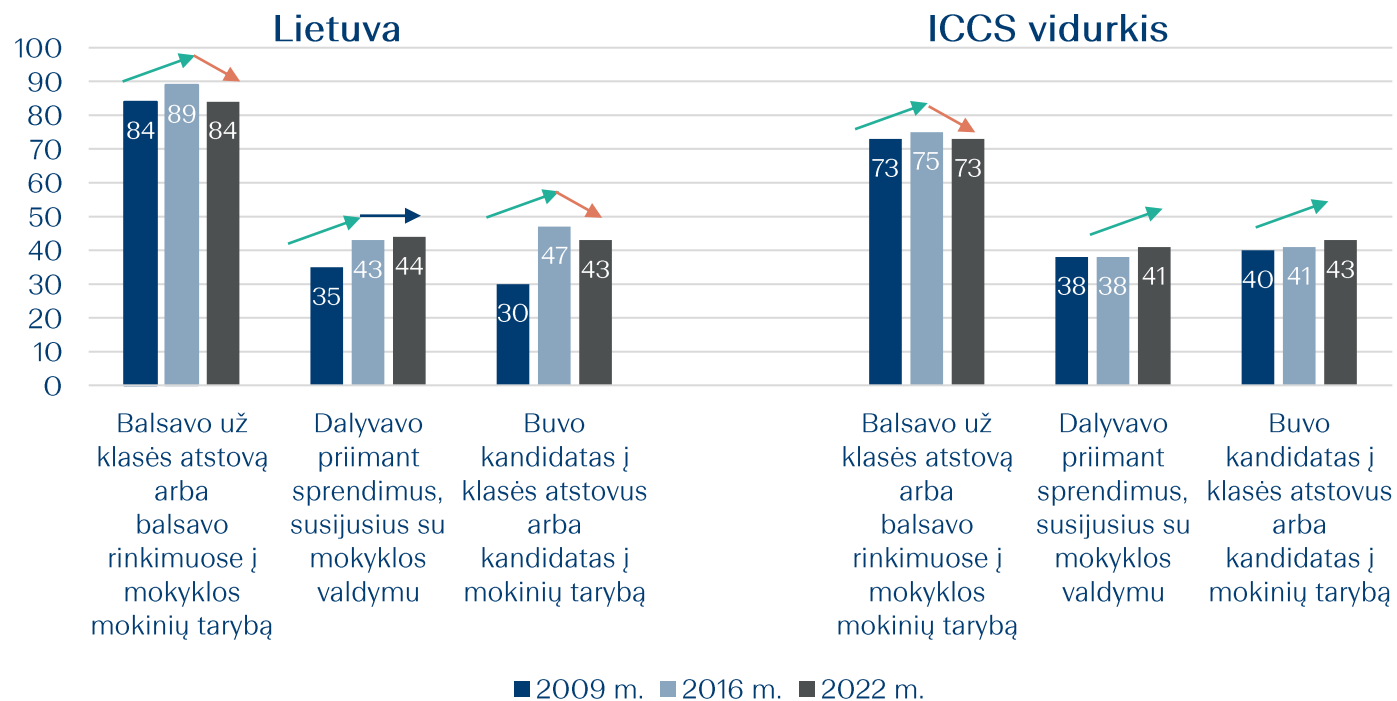
Mokinių, nurodžiusių, kad kada nors dalyvavo nurodytų organizacijų ar grupių veikloje, dalis procentais

LIETUVOJE padidėjo aštuntos klasės mokinių, dalyvavusių savanorių grupėse, padedančiose vietos bendruomenėje ir religinėse organizacijose, sumažėjo – dalyvavusių politinėse organizacijose, susijusiose su jaunimu, dalis.

Mokinių dalyvavimas pilietinėje veikloje mokykloje

Mokinių, nurodžiusių, kad kada nors dalyvavo nurodytose veiklose,
dalis procentais

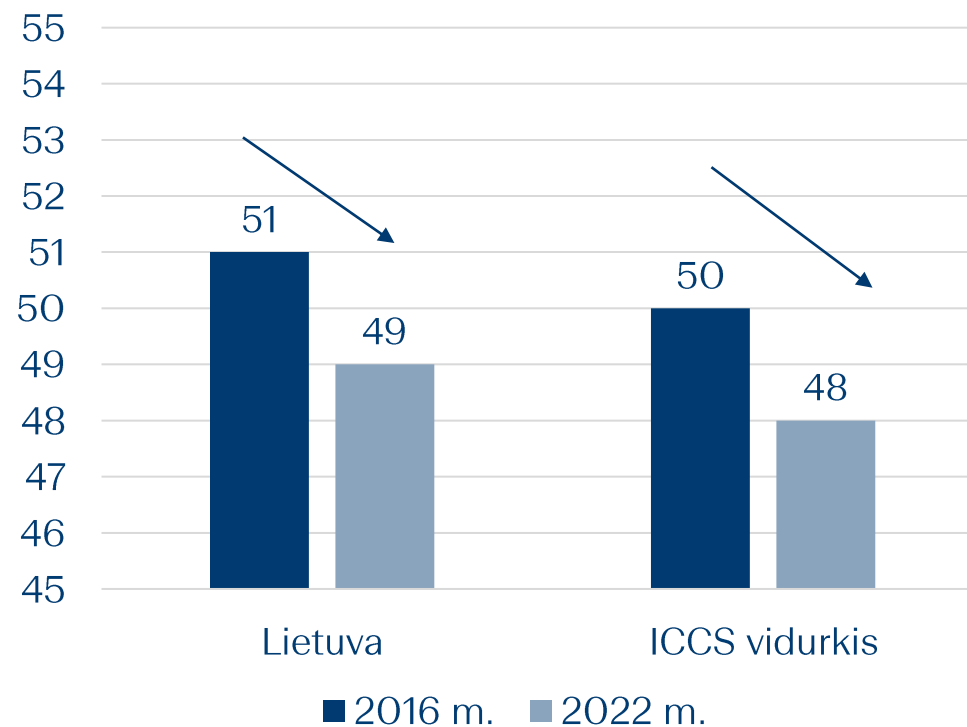
- Didesnė mokinių dalis **LIETUVOJE** nei ICCS 2022 šalyse mokykloje balsavo ir dalyvavo priimant sprendimus.
- **LIETUVOJE** sumažėjo arba statistškai reikšmingai nepasikeitė mokinių, dalyvavusių išvardintose veiklose, dalis.

Mokinių ketinimai ateityje aktyviai dalyvauti mokyklos veiklose

- Mokinių ketinimo ateityje aktyviai dalyvauti mokyklos veiklose indeksas tiek **LIETUVOJE**, tiek ICCS 2022 šalyse. **Sumažėjo mokinių, ketinančių ateityje aktyviai dalyvauti mokyklos veiklose**, susijusiose su pilietiškumu.
- **LIETUVOJE** merginos, besidomintys politiniais ir socialiniais klausimais mokiniai ir mokiniai, kurių žinių lygmuo B ir aukštesnis, dažniau nurodė savo ketinimus ateityje dalyvauti mokyklos veiklose.

Mokinių ketinimo ateityje aktyviai dalyvauti mokyklos veiklose, indeksas

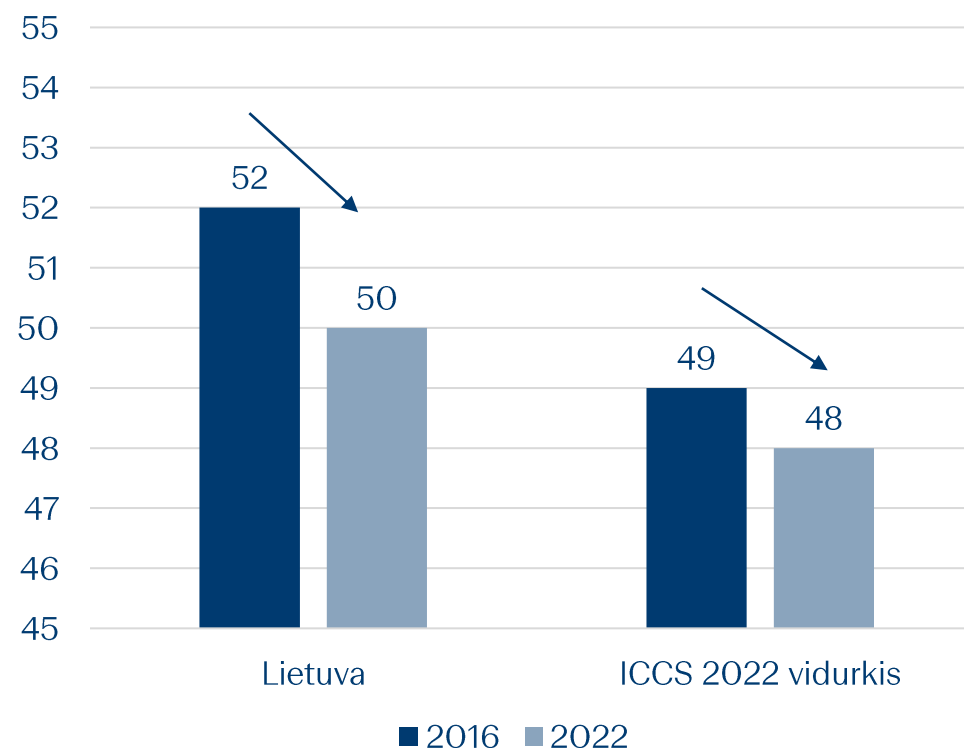

Mokinių ketinimai ateityje aktyviai dalyvauti legalioje veikloje

- **LIETUVOJE** ketinimo dalyvauti legalioje veikloje indekso reikšmė statistiškai reikšmingai **aukščiau** bendro ICCS 2022 šalių vidurkio – didesnė dalis mokinių **LIETUVOJE** ketina dalyvauti legaliose veiklose.
- **LIETUVOJE** ir ICCS 2022 šalyse indekso reikšmė statistiškai reikšmingai **sumažėjo** – **sumažėjo mokinių, išreiškusių ketinimą ateityje dalyvauti legaliose veiklose, dalis.**
- **LIETUVOJE** mokiniai, kurių žinių lygmuo siekia B ir aukštesnį lygmenį, labiau linkę išreikšti ketinimą dalyvauti legaliose veiklose ateityje.

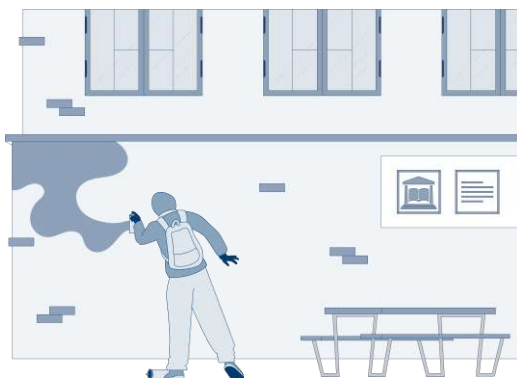
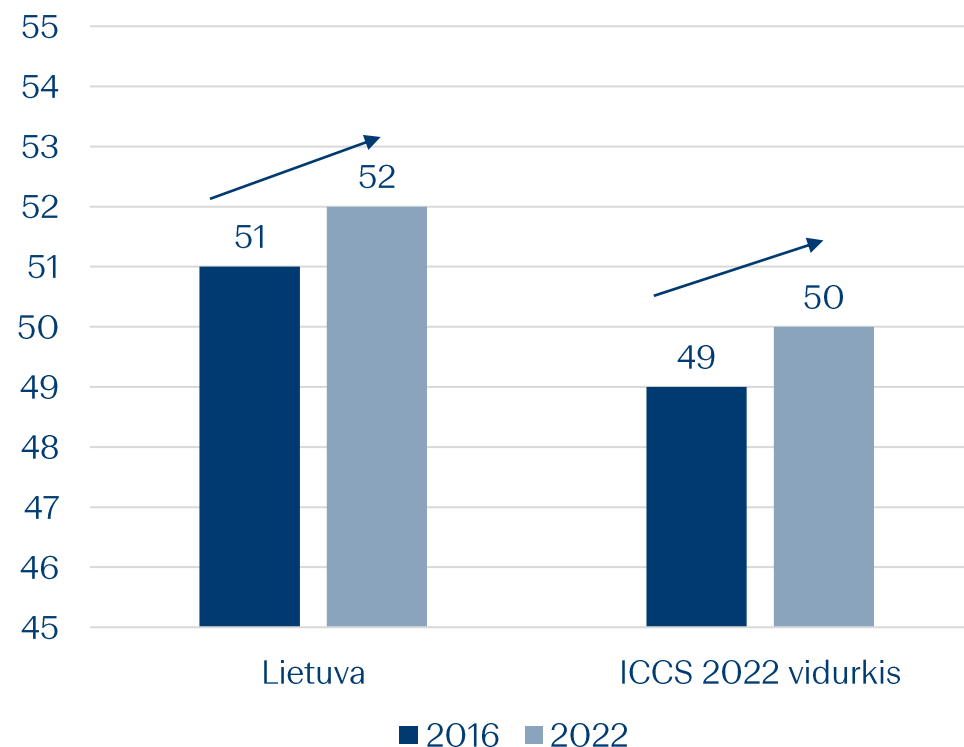
Mokinių ketinimo ateityje aktyviai dalyvauti legalioje veikloje, indeksas

Mokinių ketinimai ateityje aktyviai dalyvauti nelegalioje veikloje

- **LIETUVOJE** ketinimo dalyvauti nelegalioje veikloje indekso reikšmė statistiškai reikšmingai **aukštesnė už ICCS 2022 šalių vidurkį** – **didesnė mokinių dalis LIETUVOJE** ketina dalyvauti nelegalioje veikloje.
- Ir ICCS 2022 šalyse, ir **LIETUVOJE** indekso reikšmė statistiškai reikšmingai padidėjo. **Padaugėjo mokinių, išreiškusių ketinimą dalyvauti nelegalioje veikloje, dalis.**
- Mokiniai, kurių žinių lygmuo **žemiau nei B**, labiau linkę išreikšti ketinimą ateityje dalyvauti nelegaliose veiklose ir **LIETUVOJE**, ir ICCS 2022 šalyse.

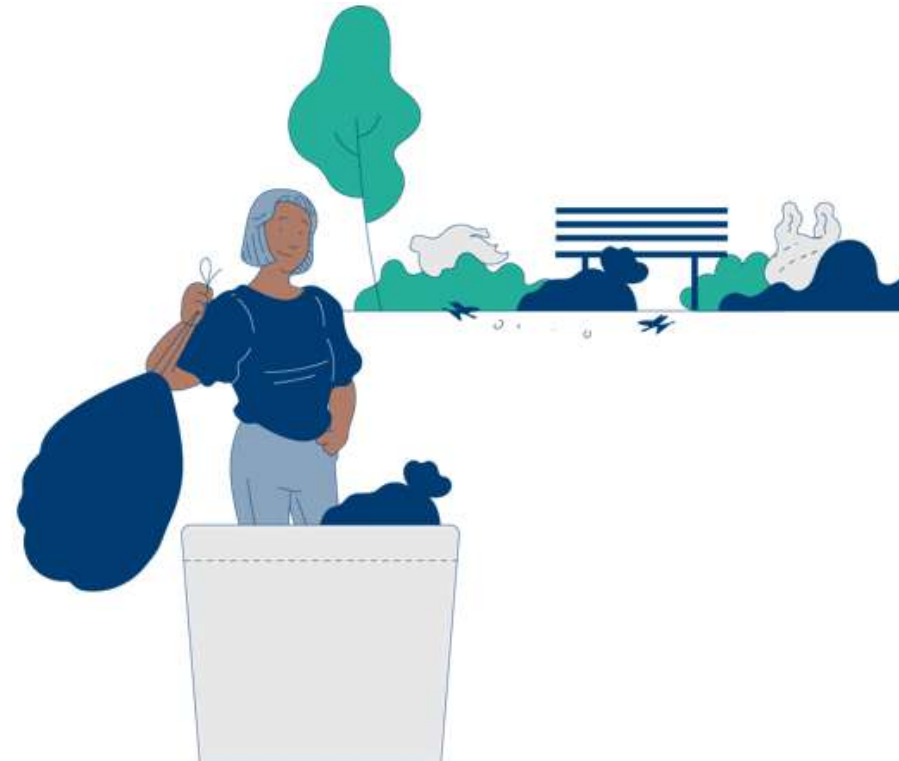
Mokinių ketinimai ateityje aktyviai dalyvauti nelegalioje veikloje, indeksas

Mokinių ketinimai ateityje aktyviai dalyvauti su aplinkos apsauga susijusioje veikloje

Šalys	Mokinių ketinimo ateityje aktyviai dalyvauti aplinkos apsaugos veiklose, INDEKSAS	
Bulgarija	50 (0,2)	
Estija	47 (0,3)	▼
Ispanija	52 (0,2)	△
Italija	53 (0,2)	△
Kipras	51 (0,3)	△
Kolumbija	54 (0,3)	▲
Kroatija	51 (0,2)	△
Latvija	46 (0,3)	▼
Lenkija	51 (0,2)	△
LIETUVA	51 (0,2)	△
Malta	50 (0,3)	
Nyderlandai	44 (0,3)	▼
Norvegija (9)	46 (0,2)	▼
Prancūzija	51 (0,2)	△
Rumunija	54 (0,3)	▲
Serbija	50 (0,3)	
Slovakija	51 (0,3)	△
Slovėnija	49 (0,2)	▽
Švedija	47 (0,2)	▽
Taivanas	53 (0,2)	△
ICCS 2022 vidurkis	50 (0,1)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų		
Brazilija	53 (0,2)	
Danija	47 (0,2)	
Teritorija		
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	47 (0,3)	▼
Teritorija, neatitikusi imties reikalavimų		
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	48 (0,3)	

- **LIETUVOJE didesnė mokinių dalis** nei ICCS 2022 šalių vidurkis ketina ateityje dalyvauti su aplinkosauga susijusioje veikloje.
- Mokiniai, kurių žinių lygmuo siekia **B ir aukščiau**, labiau linkę išreikšti ketinimą ateityje dalyvauti šioje veikloje ir **LIETUVOJE**, ir ICCS 2022 šalyse.

ICCS 2022 šalių rezultatai rodo, kad apie trys ketvirtadaliai mokinių ketina ateityje balsuoti vietos ir šalies lygio rinkimuose

Palyginti su 2016 m., tiek ICCS 2022 šalyse, tiek LIETUVOJE sumažėjo mokinių, ateityje ketinančių balsuoti rinkimuose.

ICCS 2022 šalių rezultatai rodo, kad tik ketvirtadalis mokinių ketina ateityje dalyvauti politinėje veikloje

Palyginti su 2016 m., ketinimas sumažėjo tik 4 šalyse iš 13, tarp jų ir LIETUVOJE.

*Medžiaga išversta iš pirminio IEA šaltinio.

Mokinių požiūris į visuomenei aktualius klausimus

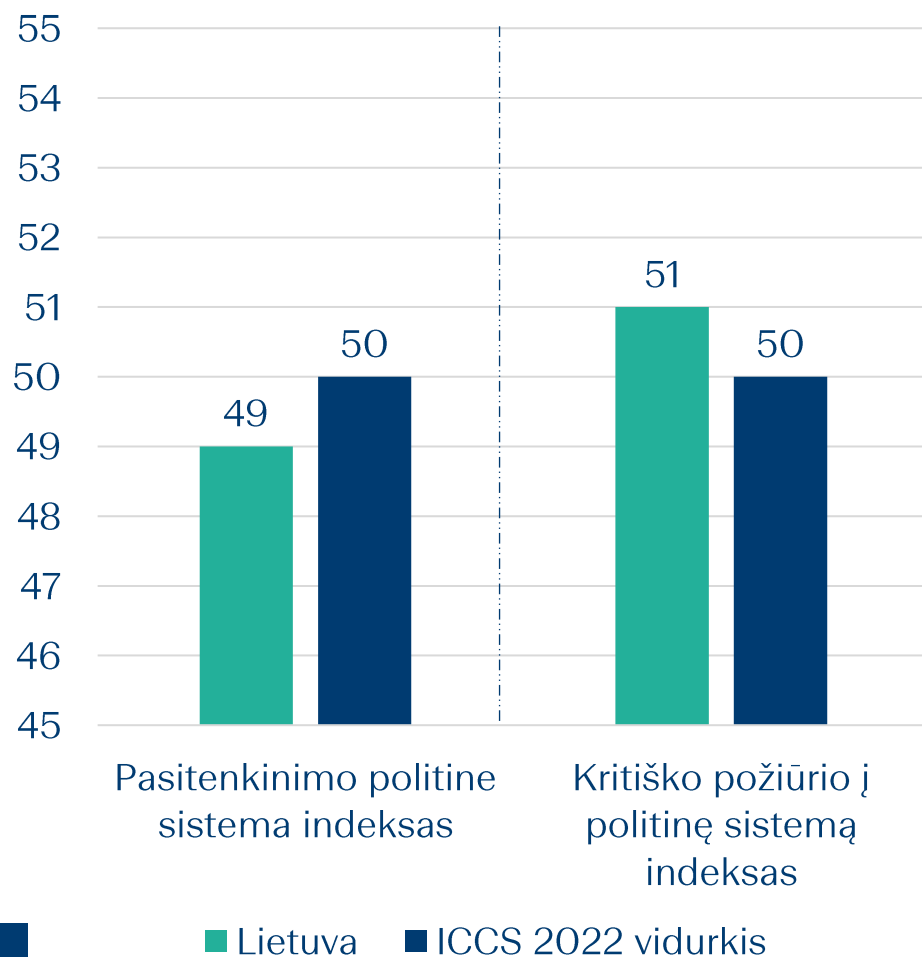

ICCS 2022 šalyse – 74 proc.,
LIETUVOJE – 78 proc.
mokinių tiki, kad
demokratija – geriausia
valdymo forma.

Vis dėlto nemaža dalis mokinių
išreiškė kritišką požiūrį į tai, kaip
demokratija veikia jų šalyse, tik **apie
pusė ir ICCS 2022, ir Lietuvos**
mokinių sutiko, kad išrinkti
parlamento nariai savo šalies žmonių
interesams atstovauja gerai.

Mokinių požiūris į politinę sistemą šalyje (indeksas)

- **LIETUVOJE** *pasitenkinimo politine sistema* indekso reikšmė yra statistiškai reikšmingai **žemesnė** už ICCS 2022 šalių vidurkį, o *kritiško požiūrio į politinę sistemą* indekso reikšmė yra statistiškai reikšmingai **aukštesnė** už ICCS 2022 šalių vidurkį.
- Didžiausio pasitenkinimo ir mažiausios kritikos politinė sistema iš savo mokinių sulaukė Nyderlandai, Norvegija ir Švedija.
- Rumunijoje ir Kroatijoje išreikšta mažiausiai pasitenkinimo ir daugiausiai kritikos politinei sistemai.

Mokinių požiūris į vyriausybės teisę skelbti apribojimus ekstremalios situacijos šalyje atveju

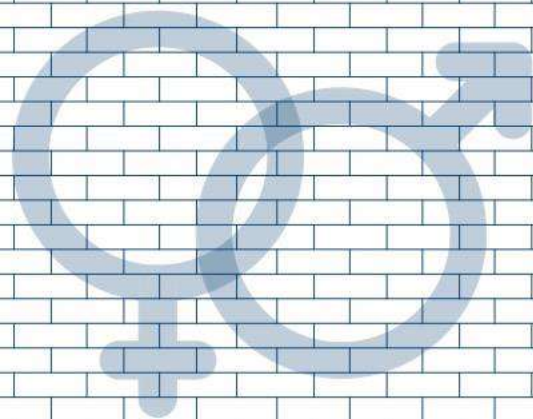
Procentinė dalis mokinių, nurodžiusių, kad visiškai sutinka ar sutinka su vyriausybės teise :

- **LIETUVOS** mokiniai **labiau linkę pritarti** apribojimams nei vidutiniškai ICCS 2022 šalių mokiniai.
- Apribojimams **labiau linkę pritarti** aukštesnį nei B žinių lygmenį pasiekę ir aukštesnėje SEK padėtyje esantys mokiniai.

ICCS 2022 šalyse dauguma jaunų žmonių palaiko lyčių lygybę, didesnį palaikymą išreiškė merginos

Mokinių, nurodžiusių, kad visiškai sutinka ir sutinka su teiginiais, dalis procentais:

„Vyrai ir moterys privalo turėti lygias galimybes dirbti valdžios institucijose.“

94 proc.

LIETUVOJE
92 proc.

„Vyrai ir moterys privalo turėti visais atžvilgiais vienodas teises.“

91 proc.

LIETUVOJE
90 proc.

„Už tą patį darbą vyrams ir moterims turėtų būti mokamas vienodas atlyginimas.“

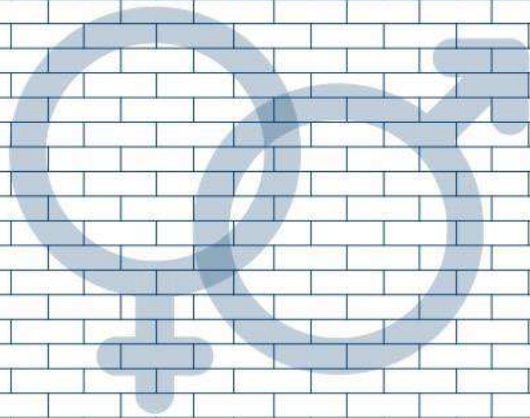
90 proc.

LIETUVOJE
89 proc.

*Medžiaga išversta iš pirminio IEA šaltinio.

Tačiau dalis mokinių nesutinka su lygiomis vyrų ir moterų teisėmis

Mokinių, nurodžiusių, kad visiškai sutinka ir sutinka su teiginiais, dalis procentais:

„Moterys turėtų nesikišti į politiką.“

16 proc.

LIETUVOJE
15 proc.

„Kai trūksta darbo vietų, vyrai privalo turėti daugiau galimybių įsidarbinti nei moterys.“

21 proc.

LIETUVOJE
23 proc.

„Vyrai labiau tinka būti politiniais lyderiais nei moterys.“

25 proc.

LIETUVOJE
27 proc.

Dauguma ICCS 2022 šalių mokinių pritaria vienodoms imigrantų teisėms savo šalyse

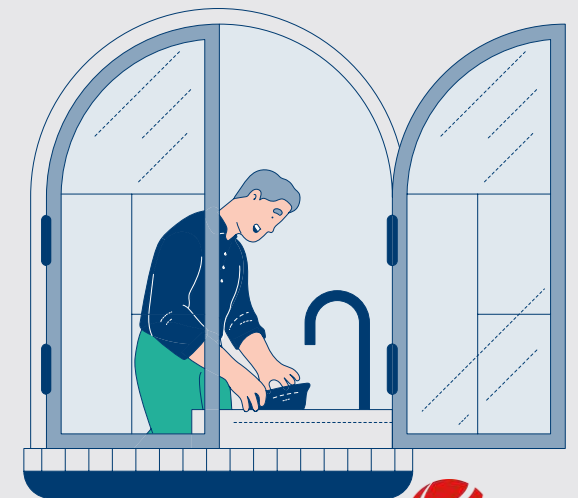
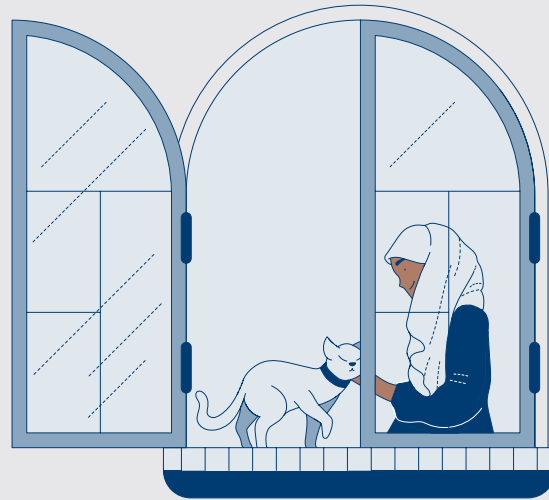
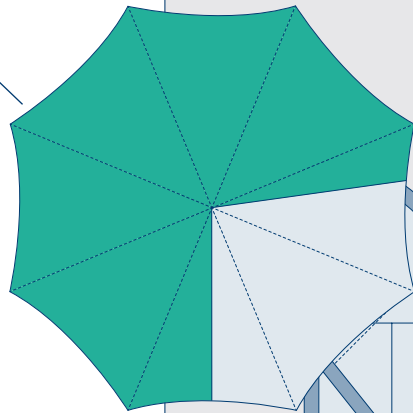
Vidutiniškai ICCS 2022

šalyse **73 proc.**

mokinių sutiko, kad jų
šaliai imigrantai suteikia
kultūrinės,
socialinės ir ekonominės
naudos.

LIETUVOJE taip manančių

– **70 proc.**

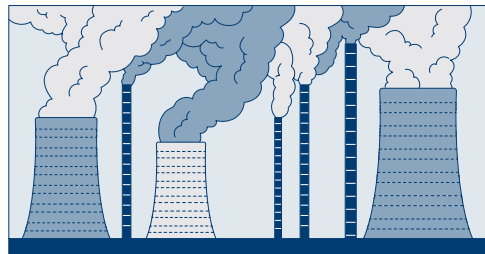
ICCS 2022 šalyse aplinkos apsaugos svarbą palaikė didelė dalis mokinių, o susirūpinimas dėl klimato kaitos kaip grėsmės pasaulio ateičiai išaugo, palyginti su 2016 m.

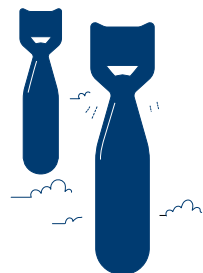
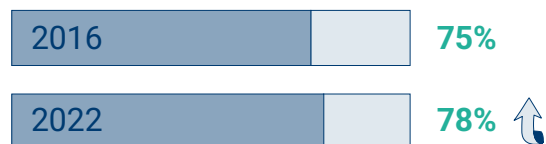
ICCS 2022 šalyse **90 proc.** mokinių manė, kad kiekvienas pilietis turėtų prisidėti prie taršos mažinimo.
LIETUVOJE – 93 proc.

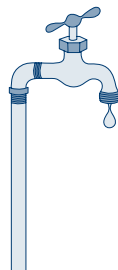
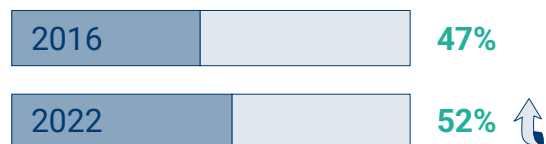
ICCS 2022 šalių mokiniai įvardijo problemas, labiausiai keliančias grėsmę pasaulio ateičiai

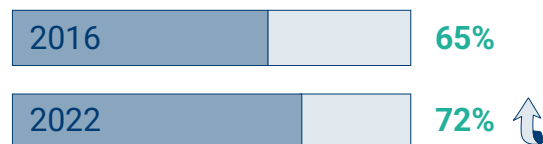
Aplinkos tarša

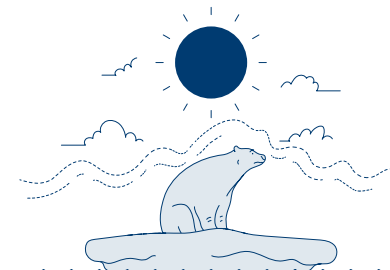
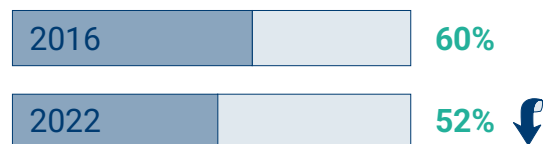
Ginkluoti konfliktai

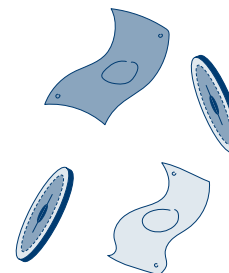
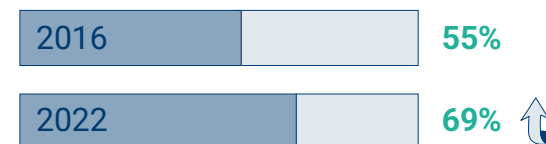
Vandens trūkumas

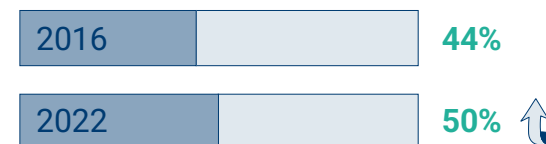
Užkrečiamos ligos

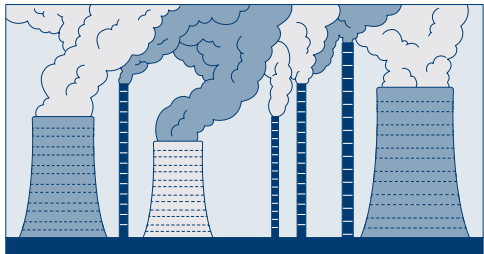
Klimato kaita

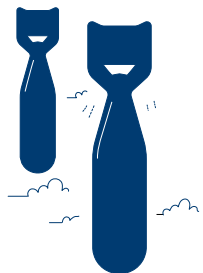
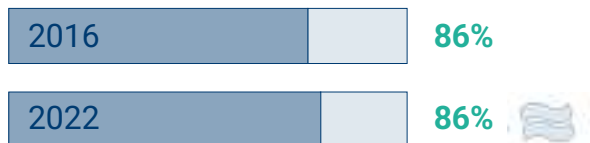
Pasaulinės finansų krizės

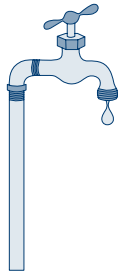
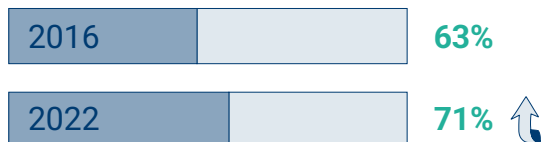
LIETUVOS mokinių keliančių grėsmę pasaulio ateičiai veiksmų vertinimas, proc.

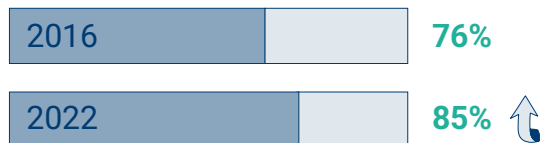
Aplinkos tarša

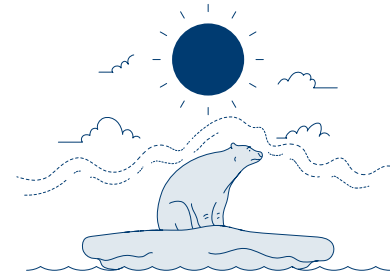
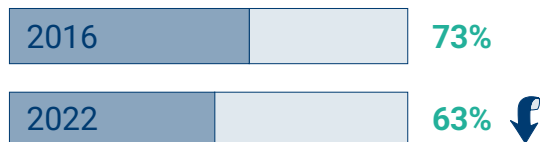
Ginkluoti konfliktai

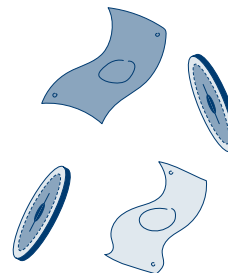
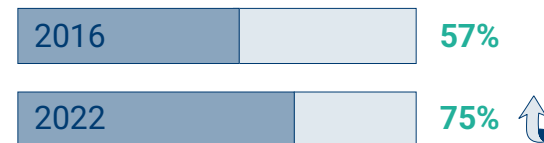
Vandens trūkumas

Užkrečiamos ligos

Klimato kaita

Pasaulinės finansų krizės

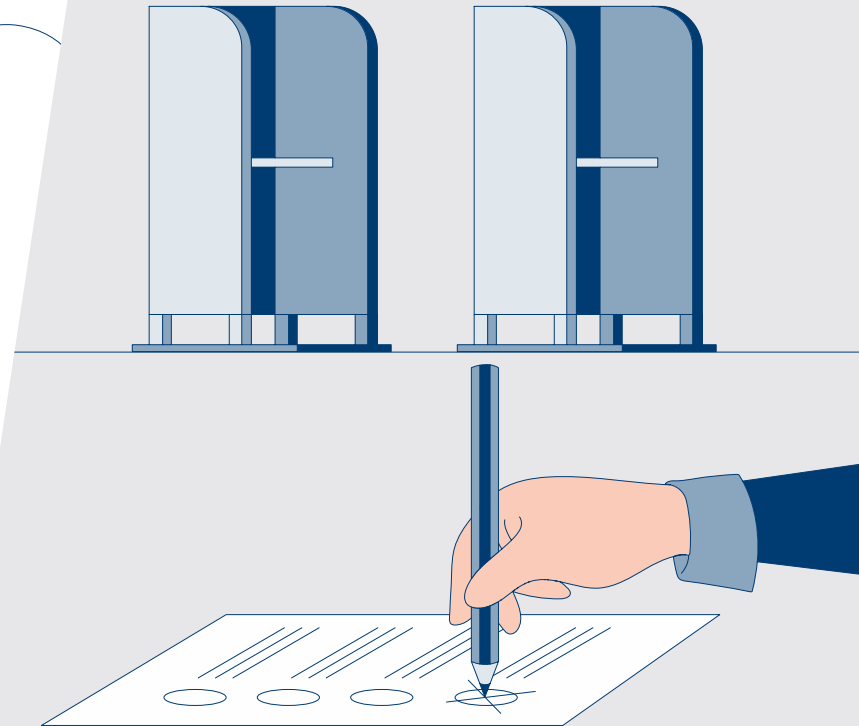
Tarptautinio tyrimo ICCS 2022 šalių rezultatai rodo, kad aukštesnius pasiekimus demonstruojantys mokiniai:

atviresni įvairovei

labiau palaiko
aplinkos apsaugą

labiau linkę ateityje
balsuoti rinkimuose

Mokyklos aplinka

ICCS 2022 šalių rezultatai rodo, kad **atviras klasės klimatas** **diskusijoms** pozityviai susijęs su pilietinių žinių rezultatais

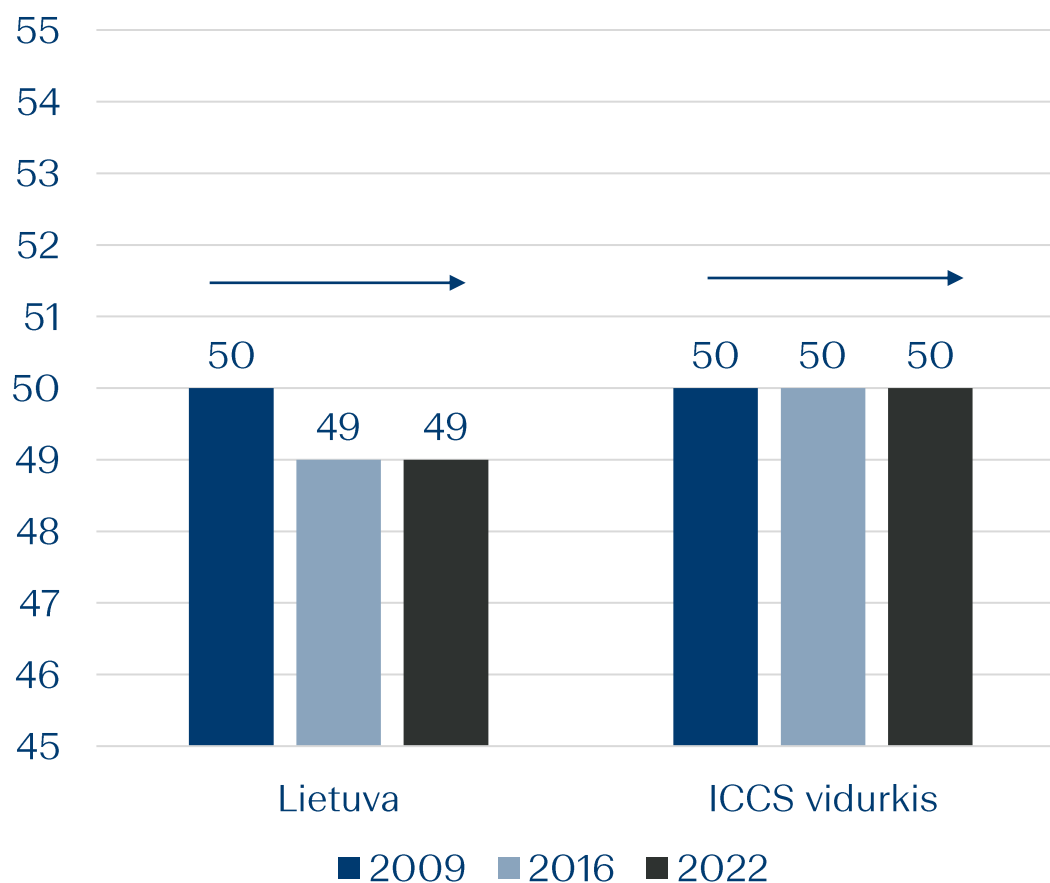

Mokinių įsitraukimas į veiklas, susijusias su pilietiškumu mokykloje, teigiamai susijęs su tikėtiniu dalyvavimu pilietinėje veikloje ateityje.

*Medžiaga išversta iš pirminio IEA šaltinio.

Klasės atvirumas diskusijoms

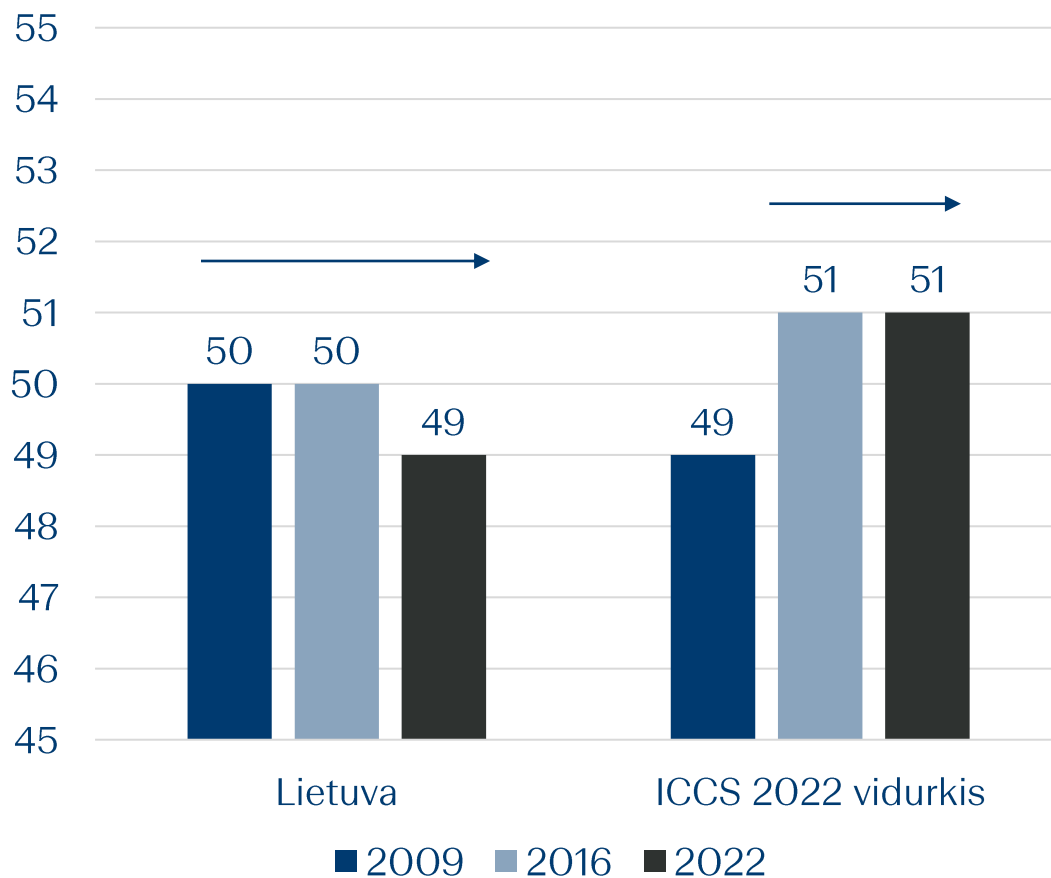
Mokinių supratimo apie klasės atvirumą
diskusijoms indeksas

- **LIETUVOJE** klasės atvirumo diskusijoms indeksas 2022 m. **nesiskyrė nuo ICCS 2022 šalių vidurkio** ir išliko **nepasikeitęs** per visus tris tyrimo ciklus (nėra statistiškai reikšmingo skirtumo).
- Italijoje užfiksuota aukščiausia reikšmė (55 skalės taškai), žemiausia – Slovėnijoje, Latvijoje, Nyderlanduose (46).
- Daugumoje ICCS 2022 šalių indeksas statistiškai reikšmingai sumažėjo, labiausiai – Slovėnijoje, Latvijoje, Švedijoje ir Kolumbijoje.

Mokinių ir mokytojų santykiai mokykloje

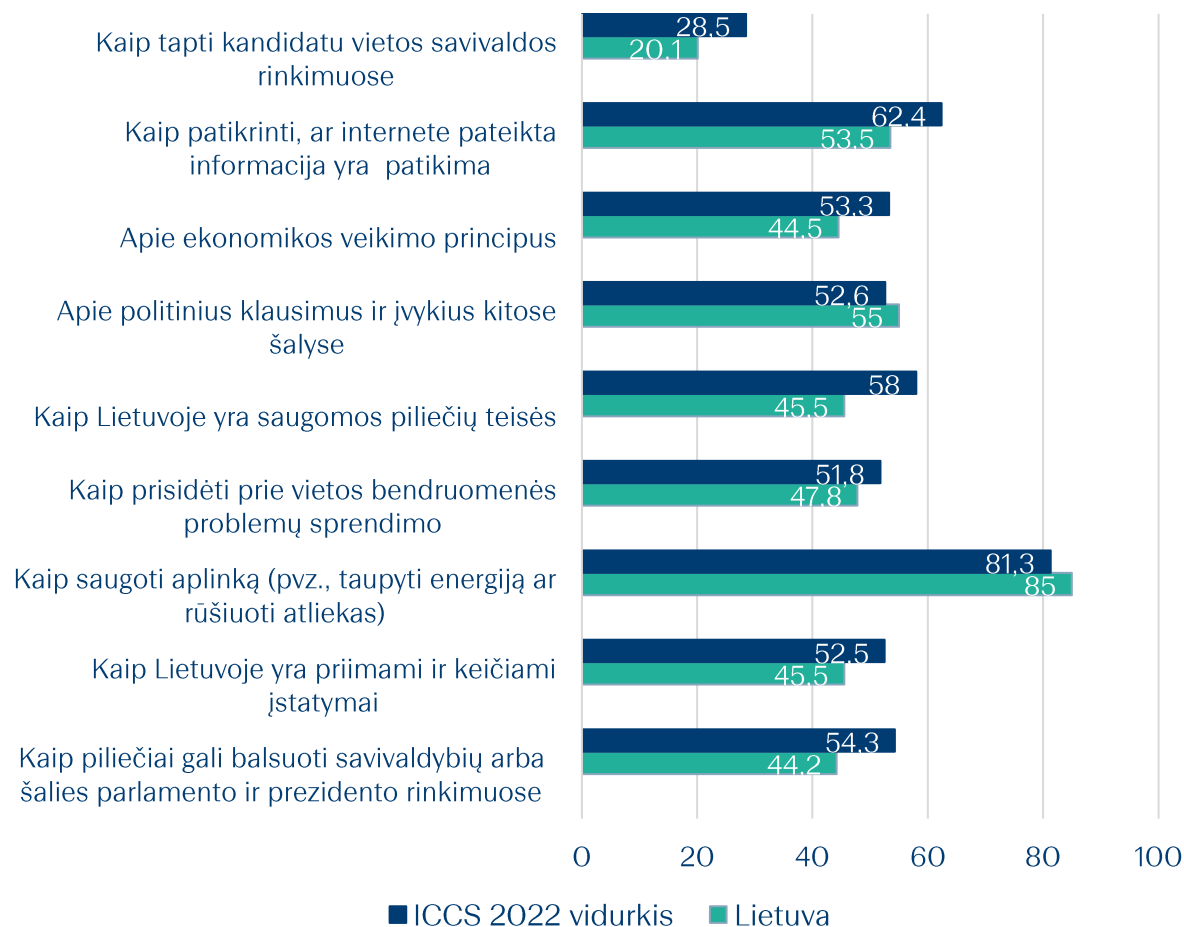
Mokinių supratimo apie mokinių –
mokytojų santykius mokykloje indeksas

- Nors **LIETUVOJE**, statistiškai reikšmingų pokyčių nenustatyta, ir 2016 m., ir 2022 m. šio **indekso reikšmė buvo žemesnė už ICCS vidurkj.**
- Aukščiausios šio indekso reikšmės (52–56 skalės taškai) nustatytos Taivane, Kolumbijoje, Italijoje, Maltoje ir Norvegijoje, žemiausios (46–49 skalės taškai) – Estijoje, Kipre, Latvijoje, Lenkijoje, **LIETUVOJE**, Slovakijoje ir Slovėnijoje.
- LIETUVOJE** 35 proc. mokinių (ICCS 2022 šalyse – 25 proc.) bijo, kad kiti mokiniai iš jų gali tyčioti.

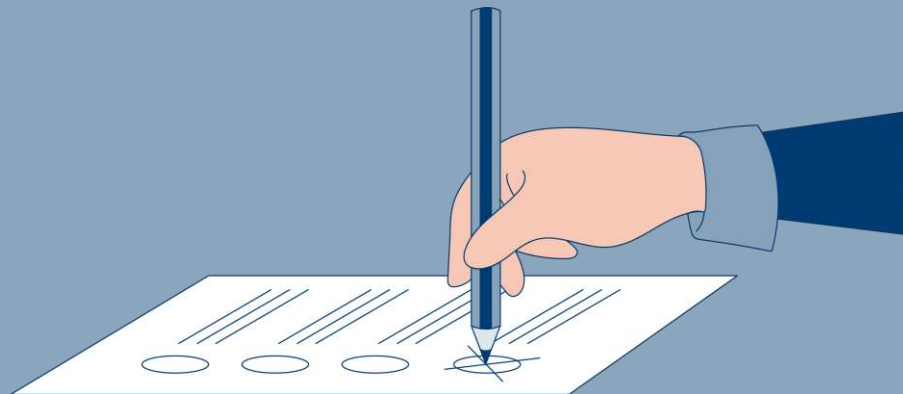
Pilietinio ugdymo turinio temų mokymasis

Mokinių, kurie nurodė, kad jie daug ar vidutiniškai išmoko mokykloje mokydami nurodytų su pilietiniu ugdymu siejamų temų, dalis procentais

- **Didžiausia** mokinių dalis **LIETUVOJE** išmoko apie aplinkos apsaugą ir kaip internete patikrinti informacijos patikimumą, **mažiausia** – kaip tapti kandidatu vietos savivaldos rinkimuose ir kaip piliečiai gali balsuoti rinkimuose.
- Daugumos temų mokykloje išmoko **mažesnė** **LIETUVOS** mokinių dalis nei ICCS 2022 šalių vidurkis.

Ižvalgos ir rekomendacijos

Pirminės įžvalgos ir rekomendacijos (1)

- Šalyse pilietinis ugdymas vykdomas skirtingais būdais, nėra tik vieno geriausio, todėl siūloma naudoti esamą ugdymo būdą, tačiau būtina suprasti, kad ši sritis yra **visų mokomųjų dalykų mokytojų** prerogatyva.
- Padėti **mokytojams labiau pasirengti**:
 - gerinti kiekvieno mokinio pasiekimus, ypač didinant mokinių, pasiekusių **aukščiausius lygmenis**, dalį, ir mažinant mokinių, pasiekusių **žemiausius lygmenis**, dalį;
 - ugdymo turiniui, susijusiam su pilietiniu ugdymu, įgyvendinti;
 - skatinti **patrauklią** visuomeninę **veiklą** vietos bendruomenėse;
 - socialiniuose tinkluose populiarinant **legalias** aktyvaus pilietinio dalyvavimo **formas**.
- Į pedagogų pilietiškumo ir pilietinio ugdymo kvalifikacijos tobulinimo kursų turinį **įtraukti** lyčių lygybės, vyrų ir moterų lygių galimybių, etninės grupės ar rasės galimybių temas. Taip pat balsavimo, įstatymų priėmimo, įsitraukimo, dalyvavimo pilietinėse veiklose temas.

Pirminės įžvalgos ir rekomendacijos (2)

- Gerinti mokinių pilietines žinias ir supratimą apie legalios pilietinės veiklos (taip pat ir protesto) formas ir jų suteikiamas galimybes, puoselėti vertybines nuostatas.
- Rasti tinkamų priemonių didinti mokinių **aspiracijas ir gebėjimus naudotis legaliomis pilietinio gyvenimo formomis**

(Sic! Maždaug trečdalis šalies mokinių nurodė ketinantys ateityje dalyvauti nelegalioje veikloje (įvairiose nelegaliose protesto akcijose)).

- Daugiau dėmesio skirti:
 - mokinių kritiniam ir savarankiškam **mąstymui** ugdyti;
 - aplinką gerbiančiam ir tausojančiam **požiūriui** formuoti;
 - **žinioms** apie socialines, politines ir pilietines institucijas;
 - mokyti **apginti** savo požiūrį;
 - mokinių teigiamoms pilietinėms **nuostatoms** formuotis lyčių, etninių grupių ar rasių lygių galimybių požiūriu.
 - **vaikinių** pilietiniam ugdymui stiprinti, atsižvelgti į tai, kad vaikinių rezultatai yra žemesni, jie dažiau linkę imtis nelegalių veiklos formų, dažniau susiduria su patyčiomis.

Pirminės įžvalgos ir rekomendacijos (3)

- Savivaldybėms ir mokykloms ieškoti tinkamiausių priemonių **mažinti atotrūkį** tarp aukščiausius ir žemiausius lygmenis pasiekiančių mokinių.
- Stiprinti **mokyklos** atliekamą **kompensuojamąją funkciją** (pvz., turtinga biblioteka, galimybė naudotis kompiuteriais ir internetu, pasikalbėti su suaugusiais (nebūtinai su mokytojais, atsakingais už pilietinį ugdymą) apie politines ir socialines problemas, taip pat apie tai, kas vyksta kitose šalyse) kaip itin svarbią ugdant mokinių iš mažiau palankios SEK aplinkos pilietinius gebėjimus.

(Sic! ICCS tyrimas parodė, kad namų aplinkos kontekstas (ypač tėvų profesinis statusas, tėvų išsimokslinimas ir knygų skaičius namuose) yra stipriausiai susijęs su mokinių pilietinėmis žiniomis. SEK, lyties, kalbiniai skirtumai ne tik veikia mokinių pasiekimus, tačiau gali atsilipti ir tolesnėms mokinių kaip demokratinės visuomenės piliečių galimybėms ir pasirinkimams. Tai, kad jauni žmonės turi nevienodas galimybes gauti pilietines žinias, yra ne tik mokyklos, bet ir demokratijos problema.)

Pirminės įžvalgos ir rekomendacijos (4)

- Siekiant gerinti jaunuolių pilietines žinias ir nusiteikimą ateityje dalyvauti pilietinėje veikloje, rekomenduojama:
 - mokiniams sudaryti **daugiau įvairių galimybių aktyviai dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje,**
 - mokyklose įsteigti pagrindines **demokratinės valdymo** struktūras,
 - skatinti mokinius įsitraukti į socialines mokyklos **iniciatyvas**

(Sic! Egzistuoja ryšys tarp to, su kokiomis demokratinėmis įsitraukimo formomis mokiniai susiduria mokykloje, ir jų požiūrio į savo pilietinį dalyvavimą ateityje. Pavyzdžiui, nustatytas **ryšys tarp klasės klimato, patirties, susijusios su pilietiniu dalyvavimu mokykloje, ir pilietinių žinių lygio bei ketinimo ateityje dalyvauti pilietiniame gyvenime.)**

Daugiau informacijos apie IEA ICCS tyrimą galite rasti:

<https://iccs.acer.org/>

<https://smsm.lrv.lt/lt/teisine-informacija-1/ti-tyrimai-ir-analizes/tarptautiniai-tyrimai-ir-apzvalgos>

<https://www.nsa.smm.lt/svietimo-stebesena/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/iea-iccs/>

Dėkojame:
mokyklų koordinatoriams,
mokytojams, mokyklų
vadovams, mokiniams,
mokyklų personalui,
kolegoms.

LUMSA
UNIVERSITÀ

Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas ICCS 2022

Rezultatų pristatymas

Dr. Rita Dukynaitė, *IEA generalinės asamblėjos narė*
Lina Pareigienė, *Nacionalinė tyrimo ICCS 2022 koordinatorė*

2023 11 28

